

1.
2.
3.
4.
1.
1.
29.
1.

1696.

1. Martini, Nicolaus: De nuptio praesumpto.
2. Stykius, Elias Augustus: De eo, quod iustum est
circa colloquia et alloquia
3. ^{9, 6, 1} Stykius, Elias Augustus: De designatione patris a
matre infantis facta. 3 Sumpt. 1696 i 1739
4. Stykius, Elias Augustus: De contractibus tacitis

1697.

1. Reyperus, Samuel: De vna firi Jesu titulis, primum.
vorum super dictionibus nec us, exaltationis hora.
2. ^{9, 6, 2} Stykius, Elias Augustus: De jure novellarum.

1698.

1. Muscaus, Linus Murem: De jure immunitatis & vecti-
galibus, certis personis competente.

1700.

1. Stykius, Elias Augustus: De matrimonio ex ratione
status.

1701.

1. Martius, Nicolaus: De cautionibus judicialibus
ad lib. ff. 1. lit. 8. et. 3. seq.

2. Mayerus, Jo. Frid: De hymno. Schellius Heri bey
seinem Wort.

3. Musaeus, Simon Haeridus: De libello alternativo in
actione hypothecaria admittendo.

4. Reyperus, Samuel: De justitie tam commutativa,
quam distributiva proportionibus

1702.

1. Musaeus, Simon Haeridus: De revocatione donationis
ab praestitam contra donationem advocatorem.

2. Musaeus, Simon Haeridus: De pretio juris Festinacii
Sacr

3. Reyperus, Samuel: De singularibus alimentorum juribus

4. Reyperus, Samuel: De epactis solaribus praecipue vero
de XI dierum, ex fastis restitubis, et ad tempora

Constituti Nicaeni redactis, caeterorum jure.

5. Musaeus, Sines Henricus. Ne vindicta praetextu
defensionis adumbrata.

12310
Alec

1701. *[Faint handwritten text, possibly a list or notes]*

[Faint handwritten text, possibly a list or notes]

[Faint handwritten text, possibly a list or notes]

4.

1697 2^a
8

Q. D. B. V.

DISPUTATIO JURIDICA
DE

JURE NOVELLARUM

Von

Neuen Zeitungen.

QUAM

IN ILLUSTRIS CHRISTIAN-ALBERTINA
PRÆSIDE

DN. ELIA AUGUSTO STRYKIO,

J. U. D. JUR. PUBL. ET NOVELL.

PROFESSORE PUBL. ORDINARIO,

MATRUELE SUO DEVENERANDO

IN AUDITORIO MAJORI

AD D. OCTOBRIS ANNI M. DC. XCVII.

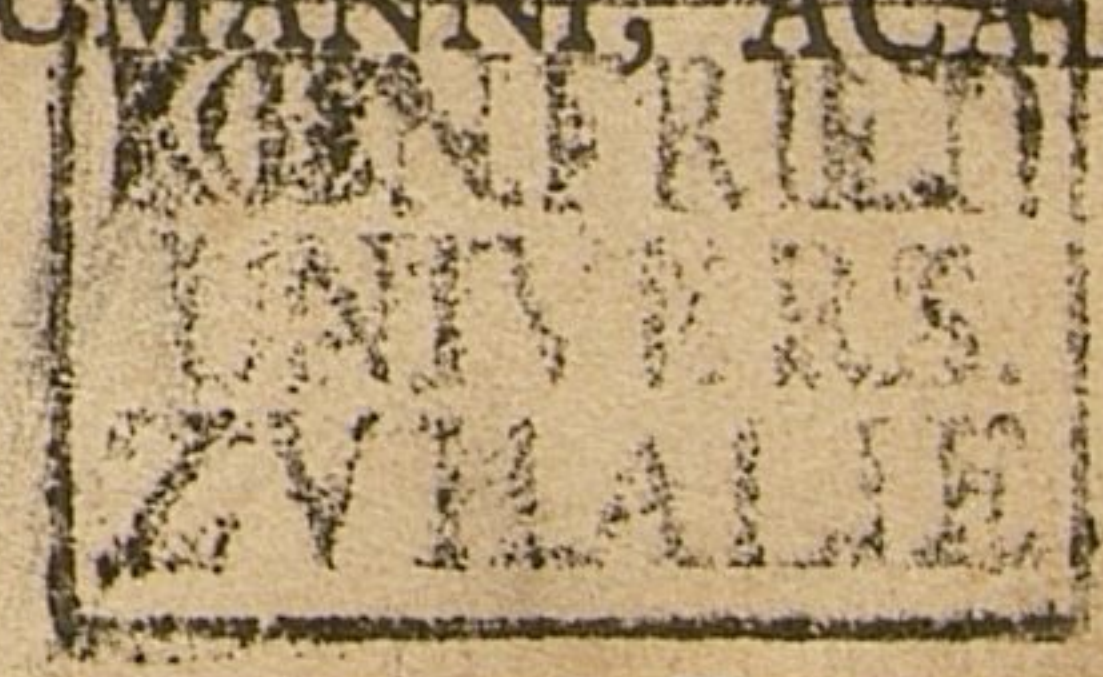
PUBLICÆ DISQUISITIONI SUBMITTIT

AUTOR ET RESPONDENS

SAMUEL FRIDERICUS HAGEN,

LENZ, MARCH.

KILONII,
LITERIS JOACHIMI REUMANNI, ACAD. TYPOGR.

115.

V I R O
ILLUSTRI ET EXCELLENTISSIMO,
DN. SAMUELI STRYKIO,
JCTO CONSUMMATISSIMO,
COMITI PALATINO CÆSAREO,
SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS
BRANDENBURGICI CONSILIARIO INTIMO,
PROFESSORI IN ACADEMIA FRIDERICIANA PRI-
MARIO, ET COLLEGII JURIDICI ORDINARIO,

DN. PATRONO ATQ; AVUN-
CULO SUO PARENTIS INSTAR
PERPETUO DEVENERANDO

Exercitium hoc Academicum

In
grati animi tesseram & studiorum
suorum commendationem
D. D. D.

Tanti nominis
Cultor æternus

SAMUEL FRIDERICUS HAGEN.

4
PRÆFAMEN.

Quandoquidem mihi ex hac Academia discessuro temporis hic transacti reddenda ratio illis, quibus obsequium ac reverentiam debeo, non alienam ab hoc tempore præsentem credidi materiam, in qua vires ingenii exercerem. Etenim si ullo unquam ævo Novel læ quodam fuerunt numero, tum maxime nostra hac florent ætate, tamque largam præsens hic annus earum, maximam partem insperatarum, nobis exhibuit messem, ut dubitare liceat, an ullus præcedentium ei in hoc genere exæquari possit. Non opus existimo illis recentendis jam immorari, cum cognitæ sint omnibus, qui quid ulterius eventurum sit & scire anxie desiderant, & ut in salutem imperii cedat, uti par est, vehementer exoptant. Quod si autem B. L. in tractatione præsentis materiæ me alicubi lapsus deprehendes, ignosces mihi Juveni, & discendi cupido, & scriptionis hujusmodi, primitiæ enim sunt, hætenus plane ignaro, qui si a

Te in viam veritatis reductus fuerit, de quo impense sibi gratuletur habebit.

CA-

CAPUT I.

De Jure Novellarum in genere.

SUMM ARIA.

Ingressus. n. 1.
 Quid hic per jus denotetur? n. 2.
 Unde Novellæ dicantur? n. 3. seqq.
 Novellæ quid denotent? n. 6.
 Quotuplices sint? n. 7. seqq.
 Vocabulum avisen unde? n. 9. seqq.
 Quomodo alias appellentur? n. 13.
 Quenam sint Novellæ Constitutiones?
 n. 14.
 Abrogant Jus vetus. n. 15.
 Latina versio est approbata. n. 16. seqq.
 De Novellis Juliani. n. 18.
 De Novellis Leonis. n. 19.
 Ad Novellas proferendas aliqui tenen-
 tur ex officio. n. 20. seqq.
 Ut olim Irenarchæ n. 23.
 Stationarii. n. 24.
 Curiosi. n. 25.
 Quinam hodie hoc munere fungantur?
 n. 26. seqq.
 Speculatores. n. 29. seqq.

De Residentibus & Agentibus Princi-
 pum. n. 31. seqq.
 Alii ex libera voluntate Novellas pro-
 ferunt. n. 33.
 Homines avidi Novellarum. n. 34. seqq.
 An studium Novellarum laudabile sit?
 n. 36. seqq.
 Affirmativa defenditur. n. 39. seqq.
 Sæpius tamen degenerat in vitium.
 n. 44.
 Quod oritur si modus non servetur.
 n. 45. seqq.
 Ex intentione proferentium. n. 47.
 Ex qualitate temporis. n. 49.
 Ex qualitate loci. n. 50. seqq.
 An sacerdotes hoc studium deceat?
 n. 52. seqq.
 Ex quibus rebus Novellæ constent?
 n. 55.
 De Fine & Effectu earundem. n. 56.

1 Quod solenne alias esse solet nonnulla circa tituli explicatio-
 nem prius monere, quam ipsius rei tractatio suscipiatur, il-
 lud & mihi in præsentis de Novellarum jure acturo incum-
 bere non absque ratione conjicio, ne titulus dissertationis vel ab
2 initio statim offendat, vel ad minimum Lectorem relinquat dubium
 ac incertum. Et quidem vocabuli juris variam significationem, e-
 jusdemque originem, ut hic fuse explicem, operæ pretium non du-
 xi; Videri de illo poterit Mauriti. de princip. jur. publ. c. 1. n. 2. seqq.
 Hahn. ad Welenbec. tit. ff. de J. & J. n. 14. & suffecerit hoc loco di-
 xisse

xisse, per Jus Novellarum id mihi intelligi, quod in jure de Novellis dispositum, seu quod circa Novellas in jure justum vel injustum est. Vocabulum autem Novellarum quilibet facile animadvertet descendere a novo, quod idem ac recens aut hactenus non cognitum denotat, & antiquo opponitur, quamvis & alias varias significationes nanciscatur, tam apud Autores Classicos, Vid. Martin. *Lex voc. novus.* quam in LLbus nostris & apud JCtos, quæ videri possunt apud Brisson. *de Verb. Signif. voce novus.* De latinitate illius si cui dubium exortum fuerit, illi id facile eximet Faber in *The-saur. erudit. Scholast. voce novellus*, ubi id Ciceroni, Virgilio, Var-roni, aliisque usurpatum esse monstrat: Juri quoque nostro illud non adeo incognitum, ubi novellæ constitutionis, novelli vini, no- velli statuti, novellæ religionis, novellæ superstitionis &c. fit mentio, Vid. *L. 29. C. d. inoff. testam. L. 10. C. de erogat. militar. an- non. L. 9. C. Theod. de metall. & metall. L. 15. C. Theod. de Jure Fisci* add. Brisson. *d. tr. voc. novellum.* Utrum vero instar nominis per se substantis veteribus id probatum fuerit, illud equidem affirmare non ausim, saltem nullum illius in præsens occurrit exemplum; In- terim tamen id usu & vulgari loquendi consuetudine nunc a plerisque receptum est, & vix aliud vocabulum suppetit, quo materiam præ- sentem & concisius & significantius exprimere possim. Quod si ta- men facta Novellarum mentione quis ipsas res, relationes, aut simi- le quid, subintelligere velit, illi per me hoc esto liberrimum.

Intelligo autem hic per Novellas, vocabulo juxta communem loquendi usum substantive accepto, *relationes de rebus noviter ac recenter, tum hic, tum alibi, imo in orbe universo gestis*, quem vo- cis significatum nostri ad exemplum vel Gallorum, qui dictas Re- lationes vernacula sua appellant les Nouvelles, vel Italarum, qui- bus lingua sua vocantur le Nouvelle recepisse videntur.

Distinguuntur hæ novellæ, quod aliæ publice proferantur, ita ut o- mnibus innotescant, aliæ vero alicui privatim & quidem nonnunquam sub fide silentii communicentur. Illæ iterum vel publicis typis exscri- buntur, quando prius singulari cura & industria collectæ sunt, & hæ, strictè vocabulo novellarum sumto, intelliguntur, vel etiam per li- teras

teras tantum, aut ore tenus quoque aliis communicantur, in quo latiori significato, & quidem ut & illas, quæ privatim alteri exponuntur, comprehendant, hic loci illæ accipiuntur.

- 9 Quæ typis exscriptæ sunt nobis alias frequenter vocari solent die *Avisen* a gallico vocabulo *avis*, quod instructionem aut denuntiationem, nobis *einen Bericht* oder *Nachricht* denotat, & alias etiam
- 10 in communi usu receptum est, quemadmodum in materia cambiali satis notæ sunt literæ *de aviso*, quibus significatur cambium esse solvendum, & simul media solutionis soluturo offeruntur, de quibus vid. Dn. Samuel Strykius, Patronus & Avunculus meus, Patris instar, perpetuo venerandus *de Cautel. Contract. sect. 3. c. 5. §. 11. Scacc. de Camb. §. 1. qu. 5. n. 77. seqq.* Imo & in aliis materiis istius vocabuli vestigia occurrere notat Carol. dū Fresne *Glossar. med. & infim. latinitat. voc. Avisare*. Ita non incognita *Avisamenta* illa Constantiensia & Moguntinensia, quibus Status Imperii nostri eorumque Deputati Ao 1416. & 1427. abusum juris illius, quod Pontifex ex transactione cum Henrico V. Imperatore in causis ecclesiasticis in Imperio nostro obtinuerat, significant ac de eo conquerruntur, de quibus vid. Strauch *Diff. Exoter. §. 6.* Ziegler. *ad Instit. Jur. Canon. Lancellotti l. 1. tit. 27. §. 10.* Dn. Rhet. *Instit. Jur. publ. l. 1. tit. 2. §. 122.* quin & in materia processus testis *avisatus* dicitur, cui ante præstitum Juramentum admonitio de perjurio prælecta est; de quo Dn. Stryk. *Introd. ad Prax. forens. c. 18. §. 11. Brunnem. de Proc. Civil. c. 20. n. 64. seqq.*
- 13 Appellari quoque communiter solent die *Zeitungen* / ea propter, quod res quæ quovis tempore in orbe geruntur contineant, & ut omnibus innotescant, denuntient; Alicubi etiam vocantur *Couranten*, *Gazetten*, *Journal* &c. quæ latius exponit *der Spate in dem Zeitungs Lust und Nuß l. 1. c. 4. §. 1. §. 7.*
- 14 Ab hac significatione Novellarum hæctenus exposita longe diversa est altera illa Novellarum appellatio, quam Imperator profert in *Const. Cordi nobis de Emendat. Cod. §. 4.* quæ certæ quædam Constitutiones Imperatoris post Codicem repetitæ prælectionis demum promulgatæ, & quæ in Corpore Juris nostri post istum Codicem conspiciuntur, indigitantur.

tantur. De his notandum quod per eas sæpius Jus Digestorum & Codicis abrogetur, ut proinde si in illis jura quædam legibus ff. & C. contrariantia deprehendantur, de eorum conciliatione laborandum amplius non sit, quin & dum ipsæ non uno eodemque sed diverso tempore promulgatæ, nec publica autoritate in unum collectæ sunt, sæpius sibi invicem contrariantur, & hinc in illis obtinet vulgatum illud, quod lex posterior abroget priorem Vid. Dn. Stryk. *præcogn. Jur. Univers. c. 2. §. 27.* Utut verò maximam partem, exceptis paucissimis, quas refert Rittershusius *Exposit. Novell. præm. c. 4. n. 1.* lingua græca conscriptæ sint, translatas tamen illas in latinum sermonem jam deprehendimus, ex quibus translationibus ea, quæ vulgaris appellatur, nunc moribus & usu recepta est, ut vix tutum sit ab eadem in foro recedere, etiamsi textus græci alius ostenderetur esse sensus. Lauterbach in *Coll. ff. prolegom. §. 6. n. 2.* quod tamen intelligendum, nisi dubius vocis latinæ intellectus ex Græco textu explicationem exposcat, uti exemplum in potestate filii familias disponendi de peculio adventitio irregulari affert Dn. Hopp. *ad pr. Instit. quib. non est permiss. fac. testam.* Veteribus quidem hæ ipsæ Constitutiones Authentici nomine veniebant, qui per Novellas intelligebant Epitomen illam harum constitutionum, a Juliano Antecessore, & Patritio urbis Constantinopolitanæ circa annum 570. confectam, quam quoque adhuc hodie habemus. Vid. Dn. Stryk *d. c. 6. §. 29.* verum cum hodie hujus Epitomes nulla sit autoritas hanc distinctionem non attendimus. Diversæ ab his Novellis sunt Novellæ Imperatoris Leonis, cognomento Philosophi, quæ tamen utut Corpori Juris nostri annexæ sint, autoritatem, nisi quatenus una vel altera in specie probetur recepta, non habent in foro, nec in decidendis causis allegantur, nisi vel casum aliquem in Jure Justiniano indeterminatum determinent, vel casum in illo jure non decisum expresse decidant, sicuti illius in *Nov. Leon. 77.* hujus vero in *Nov. Leon. 104.* est exemplum, Conf. Dn. Stryk *d. l. c. 4. §. 2.*

Verum ut e diverticulo in viam, & ad Novellas, quatenus hujus tractationis sunt, revertar, ad proferendas hujusmodi Novellas

- las vel ex officio aliquem teneri, vel ad eas libera voluntate accedere, res ipsa satis testatur. Quod illos attinet, quos officii ratio ad hoc munus adstringit, in tantum illos ad inquirendas & proferendas Novellas obligatos esse existimo, ut si in hoc munere negligentes existant, non tantum pœna quadam arbitraria affici, verum etiam penitus ab officio suo deponi possint. Conf. ea quæ habet
- 21 Ziegler *Dicastic. concl.* 25. Ex his autem alii tantum ea, quæ contra quietem ac salutem publicam a civibus commissa, Superiori denuntiare, alii vero de eo, quod in exteris regnis vel provinciis geritur & quod scire Superioris interest, ipsum instruere ac certiore reddere tenentur. Ad illos Jure Romano referebantur Irenarchæ, de quibus in *L. un. C. de Irenarch. l. 6. ff. de custod. & exhibit. reorum*, qui quid in urbe gerebatur referebant Judici, illumque de eo informabant. *l. 1. §. 12. ff. de off. præf. urb. l. 6. §. 3. ff. ad Sc. Turpil.*
- 22 add. Carpz. *Prax. Crim. p. 3. qu. 103. n. 19.* His similes erant Stationarii, ita dicti, quod certis ac designatis Stationibus atque locis dispositi essent, ut Magistratui, siquid commissum esset, nuntiarent; *tit. C. de curios. & stationar. l. 1. C. de Cohort. Brunnem. ad l. 7. C. de accusat. Gothofr. ad l. 8. C. eod.* quibus conjungebantur Curiosi, & *tit. C. de curios.* ita dicti, quod ea, quæ in Provinciis commissa, curiose pervestigarent, & quicquid ita dignum relatu audivissent, ad Magistratum referrent. Vid. Peretz. *ad d. tit. n. 8.* qui ea propter &
- 23 curagendarii appellabantur *L. 1. C. Theod. de curios.* Quamvis vero hæ appellations ab usu apud nos recesserint, ipsa tamen res adhuc durat, cum non tantum in provinciis, sed & civitatibus, imo pagis ejusmodi homines sæpius reperiantur constituti, qui in mores ac vitam subditorum inquirere, & quæ perceperunt Magistratui indicare tenentur; Vid. Tholosan *de Rep. l. 13. c. 3. §. 12.* in quorum exemplum affero id, quod in Rep. Norimbergensium obtinere dicitur, ubi certa quædam persona constituta (der Pfänder) quæ præter alia negotia ipsi commissa per clandestinos suos emissarios (Kundtschaffer) quos nemo nosset hoc agere, & mores & vitam civium, & ubi in Leges Reip. ac sumtuarias peccatum fuerit, exploret & annotet, ut sic deinceps in dem Rüge. Ampt oder Schöpfen. Ampt

Ampt. in reos inquiratur, causa sufficienter cognita, confessis vel convictis pro qualitate reatus condigna poena irrogetur, adeoque commissa delicta impunita non abeant, sed LLbus judiciisve suus vigor maneat. Vid. Peller ad Klock *de arario l. 2. c. 35. n. 1.* Nec prætereundi hic ministri Academiae, quos vulgo *Bidellos* vocamus, qui a Senatu Academico inter alia & eum in finem aluntur ac specialiter ad id obligantur, ut in facta Studiosorum inquirant, eaque Re-
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34

Ad alteram speciem illorum, quibus ex qualitate muneris in Novellas inquirendi easque denuntiandi incumbit necessitas, pertinent hi, qui olim exploratores sive speculatores appellabantur, de quibus in *L. 7. C. de Cohortal. add. Lips. Polit. l. 4. c. 10. n. 13.* Quorum uti jam olim magnus fuit usus, prout quoque de temporibus Nimrodi aliqua affert *Spate d. tr. c. 4. §. 1.* & de temporibus Romanorum nullum dubium superest, uti ex consilio Mœcenatis Augusto Imperatori apud Dionem dati, & iis quæ a Lampridio de Imperatore Severo traduntur conijcere licet, ita nec hodie ille minor conspicitur, sed referendi huc certa ratione Residentes & Agentes Principum in aliorum aulis, quibus inter alia hoc negotii datum est, ut quicquid speculationibus suis ibi investigare possint, id Domino suo perscribant; Vid. *Wicquefort de l' Ambassadeur l. 2. sect. 3.* *Kulpis de Legation. Statutum Imperii c. 2. §. 13.* ubi quidem eos ex judicio Puffendorffii contra insultus aliorum, qui eos speculatores, alienæ perfidiæ auctores vocant, defendit, ipsi tamen præcavere habent, ne in illos quadret descriptio Residentium Gallicorum a nonnemine ante aliquot annos facta, quam prolixè exhibet *Dn. Lynker Diss. de Commissar. Imperial. ad negot. status §. 3.*

Atque hæc de illis, qui ex officii necessitate nova & inquirere & proferre tenentur, jam quod illos attinet, qui libera voluntate ad illud accedant, generaliter dicendum existimo, illud omnibus permitti, nisi in specie aliqui reperiantur prohibiti, de quibus dicendi occasio erit inferius c. 4. Sicuti enim natura ipsa semper formas novas edere deproperat, ita & homines ferè omnes per inquietudinem quandam naturæ novitatum sunt amantes, & quotidie novarum re-

B

rum

- rum studio capiuntur. Fritsch. *de novell. usu & abusu* c. I. §. I. generaliterque ferè de omnibus dici potest, quod Atheniensibus olim objecit Demosthenes, & Sacra Scriptura quoque de iis testatur in *Act. Apostol. c. 17. v. 21.* Die Athener alle waren gerichtet auff nichts anders / denn etwas neues zu sagen oder zu hören / & quod de Gallis scribit Julius Cæsar *de Bello Gall. l. 4. c. 5.* Est hoc Gallicæ consuetudinis, ut viatores etiam invitos consistere cogant, & quid quisque eorum de quaque re audiverit aut cognoverit quærant, & mercatores in oppidis vulgus circumstet, quibus ex regionibus veniant, quasque res ibi cognoverint, pronuntiare cogant, &c.
- 35
- 36 Utrum autem hoc Novellarum studium in personis privatis (quoad publicas enim, per ea quæ antea allata, res nullum amplius habet dubium) laudem, an vero vituperium mereatur, antequam
- 37 ulterius progrediar investigandum erit. Equidem reputat in vitio Jctus, si quis tempus in res nugatorias & ad se nihil pertinentes consumat, *L. 17. §. 14. ff. de adilit. Edict.* nam juxta vulgatum
- 38 Cura viris levibus rerum solet esse novarum.
- Unde quoq; Fritsch. *dict. tr. c. 2. §. 2.* adducit Richardum Baxter Theologum Anglum in *tr. de abnegatione sui* c. 31. ita scribentem: Neue eitele Zeitungen / die Bestümmernüsse umb anderer Leute Geschäfte &c. muß verleugnet werden / den die fleischliche Lust die viele Leute haben / daß sie gerne was neues hören / und können reden / und anhören mit Lust anderer Leute Sachen / die ihnen doch nichts angehen / dasselbe ist sündlich / weil dadurch viele Zeit verdorben / und wichtigere Dinge / dazu unsere Zeit uns gegeben / und da wir uns umb zu bestümmern haben / versäumer werden.
- 39 Verum enim vero si legitimum hujus studii usum ab illius abusu separaverimus, nihil difficultatis aut dubii amplius circa hanc quæstionem supererit. Ipsa natura, uti antea dictum, ad hoc studium nos impellit, cum nec oculus visu, nec auris auditu juxta *Ecclesiast. 1. v. 8.* unquam saturetur, & hinc tantum abest, ut illud vituperari debeat, ut potius insignem laudem, cæteris paribus, mereatur, qui aliquot tempus eidem impendit, maxime cum id ipsi non tantum utile, sed etiam soepius, nisi damnum incurrere velit, summe
- me

me necessarium sit, prout prolixè latis deducit, & multiplicem hujus
 jus studii usum in vita civili, cujuscunque etiam conditionis aliquis
 fuerit, demonstrat *Spate Zeitungs Lust und Nuß libr. 2. per tot Jus* 42
 nostrum non improbat illud Novellarum studium, imo quadante-
 nus nos ad illud adstringit, dum non tantum vicinum præsumit
 nosse ea, quæ in vicinia gesta sunt, in tantum ut ignorantia eorum
 læpius pro affectata & non toleranda habeatur, c. 7. & 8. X de præ-
 sumt. Malcard. de probat. concl. 880. n. 11. Menoch. de præsumt. l.
 1. præf. 18. n. 14. Ddres apud Barbos locuplet l. 19. c. 15. ax. 2.
 personam conjunctam scire facta, vitam & mortem personæ conjun- 42
 ctæ, adeo ut ejus ignorantia allegata sit inverisimilis; L. 9. §. 1. ff. und.
 cogn. L. 7. C. de restit. in integr. ibique Brunnem. Menoch. de præ-
 sumt. L. 6. præf. 24. Barbos. locuplet. l. 3. c. 50. ax. 2. sed & in ge- 43
 nere statuit, unumquemvis qui cum alio contrahit scire vel scire de-
 bere conditionem illius, quo cum contrahit, nec ejus præsentia igno-
 rantia damnum sibi eveniens evitare posse. L. 19. ff. R. 7. ibique Wis-
 senbach add. Dn. Stryk vol. 3. disp. 13. d. Curiositat. c. 4. ubi id ipsum
 per varia exempla deducit.

Si quid itaque illiciti aut vitiosi in Novellarum studio est, id, 44
 quoniam Jura, juti modo dictum, illud probant, ex accidenti tan-
 tum sit & non ex ipso studio per se oriatur oportet; ignotum
 enim non est circumstantias læpius variare rem & ex licito facere
 illicitum. L. 26. §. 12. ff. de Condiçt. Indeb. Inter has ipsas vero cir- 45
 cumstantias, primò affero locò nimium illarum studium, dum quis
 neglectis propriis rebus, quæ ipsi de necessitate peragenda incumbunt,
 tantum alienis pervestigandis intentus est, quorum & ea quæ
 antea ad improbandum Novellarum studium allegabantur, unice, uti
 inspectio docet, collimant. Omne enim nimium, uti vulgatum so-
 nat, trahitur in vitium. Apprime itaque huc faciunt illa quæ habet 46
 summi ingenii vir Ulpianus in L. 6. ff. de jur. & fact. ignor. ubi di-
 cit, nec supinam ignorantiam ferendam esse factum ignorantis, nec
 scrupulosam inquisitionem exigendam; Scientiam enim hoc modo
 æstimandam esse, ut neque negligentia crassa aut nimia securitas satis
 expedita sit, neque delatoria curiositas exigatur; quod ipsum Labeo,

- teste Paulo in *L. 9. §. 2. ff. eod.* ita exprimit, scientiam neque curiosissimi neque negligentissimi accipiendam, verum ejus, qui eam
- 47 rem diligenter inquirendo notam habere possit. Alterò locò huc traho intentionem ejus, qui in Novellas inquit, & easdem profert, si nimirum hoc tantù fiat, ut alteri damnum inferatur; utut enim peccata nocentium nota esse & oporteat & expediat, *L. 18. pr. ff. de Injur.* attamen ut legitimo modo publicentur non minus necesse est *Dd. ad d. L. 18.* & in genere alias finis & intentio designat qualis aliqua res censenda sit. *c. fraternitatis §. ult. X. de frigid. & malef.* Barbof.
- 48 locuplet *l. 6. c. 17. ax. 9.* Porro hic respiciendum ad qualitatem personarum proferentium, quibusdam enim Novellas aliis communicare prohibitum, & hos vel necessitas officii vel data silentii fides culpabiles reddit, si nihilominus eas propolaverint, & aliis easdem retulerint, de quo *c. 4.* plenior dicendi erit occasio. Nec minus ad qualitatem loci & temporis advertendum erit, si enim ejusmodi tempore, quod aliarum rerum executioni destinatum est, non nisi Novellas vel ab aliis expiscari vel aliis communicare volueris, reprehendendus omnino eris, ad quod superius allegata *L. 17. §. 14. ff. de edilit. Edict.* respicit. Ita quoque si in templo, dum res divinæ peraguntur, aliquis rebus novis inquirendis & recensendis intentus sit, indubie graviter peccat, cum non tantum ipse eam devotionem, quam auscultationi verbi divini afferre debebat, non adhibeat, sed & alios in devotione sua impediatur. Conf. ea quæ habet Carpz. *Jprud. Eccl. l. 3. def. 96. n. 1.* Friedlieb in *Casib. Conscient. Wächtler c. 10. sect. 1. m. 3. qu. 12.*
- 51 Multo magis autem reprehendendus erit ille Ecclesiæ minister, qui peractâ confessione auriculari, & annuntiatâ confessori peccatorum suorum remissione, ut pessimus quorundam mos est, de illis quæ noviter contigerunt & innotuerunt cum confessore colloquitur, atque ita illum impedit, quo minus officio suo fungatur, atque Deo debitas, pro gratia sibi per ministrum Ecclesiæ annuntiata, referat gratias. Licet enim sacerdotes a percunctatione rerum novarum simpliciter removendos non existimem, adeoque non probem quod ex Tauleri concionibus Fritsch in *all. supra tr. de Novell. usu & abusu c. 2. §. 3.* refert, ubi dicit; *Es ist warhafftig eine Schande*

Schande/das auch Geistliche mit der neuen Zeitungs-Sucht geplaget
 seyn/ welche sich billich schämen solten zu hören/ oder zu fragen nach
 solchen fliegenden Zeitungen/ denn was gehet sie es an/und was trei-
 bet sie zu wissen was in der Welt umb und umb getrieben und ge-
 handelt wird / sed potius his non insignem utilitatem ex Novellarum 53
 studio accedere credam, quam uberius demonstravit *Spate all. tract.*
l. 2. c. 5. imo quod res in ipsorum Parochia noviter contingentes
 attinet, id summe illis necessarium statuam, prout illud ex iis quæ
 de necessitate visitationis domesticæ late tractat Dn. Brunnem. *de*
Jure Eccles. l. 1. c. 6. membr. 2. apparet, certum tamen & hic est 54
 sæpius ex loci & temporis circumstantia illicitum fieri ac reprehensionem
 incurrere, quod alias non tantum plane innoxium erat, sed
 & laudem merebatur; quod præprimis tunc dicendum erit, si per
 talem novarum rerum inquisitionem alia adhuc intendant, falcemq;
 suam in messem, uti dicunt, alienam immittere gestiant, prout hoc
 vitium ordini ecclesiastico admodum frequens est, de quo vid. plur.
 Dn. Brunnem. *disf. de πολυπραγμοσύνη §. 23.* & quod ibi allegat
 consilium Schoockii *de Bon. Ecclesiast. sect. 4. c. 11. p. 666.*

Consistunt autem Novellæ ex variis tam publicis, quam pri- 55
 vatis rebus, recens tamen gestis, licet enim negari nequeat, aliquando
 talia quoque, quæ jam diu oblivione sepulta erant, recoqui & pro
 novis venditari, nonnunquam etiam, quæ nunquam contigerunt,
 fingi & proferri, talia tamen statim & facile, institutâ paulo
 diligentiori inquisitione, detegi poterunt.

Quod de cætero finem Novellarum attinet, pro diversitate ea- 56
 rundem & ipse varius est; respiciunt enim aliquando promotionem
 salutis publicæ, aliquando commodi & utilitatis privatæ procura-
 tionem & conservationem, aliquando vero nudam tantum recrea-
 tionem, pro qua diversitate diversum etiam producunt in jure effe-
 ctum, uti inferius pluribus monebitur. Videri interim de fine No-
 vellarum typis exscriptarum poterit. *Spate all. tract. libr. 1. c. 7.*

B 3

CAPUT

CAPUT II.

De Jure Magistratus circa Novellas.

SUMMARIA.

- P**rinces semper curiose in Novellas inquisiverunt. n. 1. seq.
- Exemplum Cyri Persarum Regis. n. 3. seq.
- Exemplum Imperatoris Augusti. n. 5.
- Studium Novellarum Principibus summe necessarium. n. 6. seqq.
- Principes aliquando Novellas confictas divulgari curant. n. 9. seqq.
- Princeps potest prohibere vel permittere Novellarum divulgationem. n. 12. seq.
- An hoc indistincte cuius Status Imperii competat? n. 14. seq.
- Alicubi non nisi sub censura imprimi possunt Novelle. n. 18.
- Aliquando penitus prohibentur imprimi. n. 19.
- Princeps potest injungere subditis, ut literas suas prius ad perlegendum exhibeant, quo resciscat Novellas in illis comprehensas n. 20. seqq.
- An literæ subditorum nihilominus perlegi debeant, licet constet nihil in præjudicium Principis in iis contineri? n. 26. seqq.
- An etiam literæ per territorium tantum transeuntes hac ex causa aperiri possint? n. 29. seq.
- An literæ legatorum ita aperiri possint? remissive. n. 31.
- Aliis quoque licitum est literas inferiorum perlegere. n. 32. seq.
- An magistratus novellis ad ipsum perlati statim fidem habere debeat? n. 34.
- Afferuntur exempla judiciorum olim in Germania usitatorum, ubi statim ad denuntiationem poena dictata n. 35. seq.
- Hodie magistratus in veritatem novellarum inquirere debet. n. 37.
- Respicere itaque debet ad personam quæ ipsi novellas detegit. n. 38.
- Exemplum singulare Reipublice Venetæ. n. 40.
- An qui novellas de crimine perpetrato ad magistratum perfert prius debeat delinquentem admonere? n. 41. seq.
- An veritatem novellarum proferens probare debeat? n. 43.
- Quid Juris si communi fame originem debeant novelle? n. 44. seqq.
- An magistratus in omnia delicta, quorum notitiam accepit inquirere debeat? n. 51. seq.

Quam curam Principes ac Magistratus semper adhibuerint, ut notitiam eorum, quæ tum in Provinciis suis, tum alibi gerebantur consequerentur, nemini qui per transennam tantum historiam, tum veterem, tum recentiore inspexit, poterit esse

esse ignotum. De recentioribus minus dubii subesse puto, cum quo-
 tidiana experientia unumquemvis hac de re forsan adhuc dubi-
 tantem satis superq; edocere possit. Ex veteribus licet multa adduci
 possint, duo protulisse hanc in rem exempla sufficere poterit. Pri-
 mum est primi Persarum Monarchæ Cyri de quo Xenophon in *Cy- 2*
ropædia sua l. 8. n. 232. testatur, eum incertis locis equos consti-
 tuisse ac homines, qui tum ad recipiendum literas allatas, tum ad
 tradendum illas aliis idonei essent, ut hoc modo celeriter intelligeret,
 qui etiam rerum longe remotarum esset status; quod ipsum ita re
 vera contigisse, utut alias huic libro non adeo magnam adhibeant
 fidem, adeo ut Scaliger non dubitet asserere, in hoc libro præter nuda
 nomina ac duorum vel trium eventuum mentionem nihil veri conti-
 neri, inter alia etiam documento potest esse illud, quod de literis Regis
 Ahasveri nomine ab Hamane scriptis & per cursores regios Principi-
 bus Regni Persici insinuatis in Sacra Scriptura habetur. *Esth. 3. v. 13. add.*
Schilter diff. de cursu publ. c. 1. §. 3. quæ extat in Vol. nov. jur. publ. Frit-
schii. Alterum est Imperatoris Augusti, quem, procul dubio ex
 Consilio Mæcenatis, de quo *cap. præced. n. 30.* ut celerius ac sub ma-
 nu quasi annuntiari cognoscique posset, quid in Provincia quaque ge-
 reretur, juvenes primo modicis intervallis per militares vias, de-
 hinc vehicula disposuisse refert Suetonius *c. 49.* commodiusque id
 visum esse dicit, ut qui a loco eidem perferrent literas, interrogari
 quoque, si quid res exigent, possent.

Ac expedit quoque omnino talia fieri; cum enim principalis
 scopus Principis esse debeat, ut Provinciis ac subditis suis bene sit,
 cum ab illorum salute propria ipsius salus dependeat, oportet ut ad
 omnia quæ quocunque tempore eveniunt animum advertat, & in-
 de quid sibi statuendum sit colligat, quod cum absque Novellis sive
 pacis sive belli tempore mature fieri nequeat, inde *Besold. thesaur.*
Præf. voc. Neue Zeitungen notat, Principes illos non dici Politicos
 die nicht gewisse Zeitungen haben / sondern sich da ihnen und ihren Land
 und Leuten viel an gelegen ist. Accedit, quod homines, prout eo-
 rum natura est, nimium quantum Novellis moveri soleant, & hinc
 Principis inter sit Novellas tales spargi, per quas subditorum animi con-
 tineantur

tineantur in officio, & tempore belli indies magis magisque ad as-
 sistendum Principi suo incitentur, ac hostium impetus & audacia
 9 frangatur. Inde est quod nonnunquã tempore acceptæ cladis non tan-
 tum prohibeatur eam populo significari, sed & sæpius contrarium, vi-
 ctoriam scilicet penes Principem esse, civitatem hæctenus oppugna-
 tam Principis imperio adjectam esse &c. evulgetur; Spate Zeitungs-
 Just und Recht l. 1. c. 5. §. 9. Sunt enim sparsiones istæ Novellarum,
 10 teste Besoldo *d. l.* sæpius arcana Politica aut Stratagemata bellica;
 Multi exinde mentem & animi intimos recessus expiscari solent.
 Sparguntur nonnunquam victoriæ, deprimitur pars adversa, fin-
 guntur clades ad vulgum dementandum, ut is huic vel illi parti fa-
 veat Add. Fritsch. *de Nov. usu & abusu c. 3. §. 1.* ubi simul ut monstret
 11 quantum eiusmodi Novellis licet fictis sæpius efficiatur, non tantum
 in partes provocat Guicciardinum, Jovium, Meteranum, Thua-
 num, sed & Besoldum citat *d. l.* referentem, Es habe post cladem
 Jurensem der Duc de Mayne die victoriam welche doch ex adversa
 parte gewesen / ihm attribuiret und zugeschrieben / sagend / ein solch
 mendacium, wenn man es lauff wenig Tage behalten könnte / sey viel
 tausend Gulden werth.

- Quæ cum ita se habeant Jus illud prohibendi vel permittendi
 12 Novellarum evulgationem, non immerito Principi adscribitur, si-
 cuti quoque illud ad Regalia refert Fritsch. *addit. nov. ad Limn. de*
Jur. publ. l. 4. c. 8. n. 267. & tr. de Novell. usu & abusu. c. 3. §. 2. in
 13 specie vero regali Postarum juri accensent Bœcler. *Not. Imper. Germ.*
l. 4. c. 1. Accord vom Postregal l. 1. c. 5. cum enim Postarum finis
 in commercio literarum consistat, illud vero ad Postas pertineat,
 negari nequaquam poterit Principem huic commercio certum quen-
 dam terminum ponere, & per consequens etiam divulgationem No-
 14 vellarum vel permittere, vel restringere, vel penitus prohibere pos-
 se. Sed dum ita hoc jus regali juri Postarum annexum est & ab
 eo dependet, dubium illud inde oritur, quasi non ad Principes Im-
 perii, sed ad solum Imperatorem pertineat, quippe inter cujus re-
 servata jus instituendi Postas referunt Stamler *de Reservat. Imperat.*
§. 48. n. 5. Hœrning. *de Jure Postar. c. 1. §. 4.* Verum
 sal-

salva res est, modo distinxeris inter Constitutionem Postarum univer- 15
 salium per totum Imperium, & Provincialium in cujusvis Princi-
 pis territorio; Illam sicuti nemo Imperatori unquam negaverit
 competere, cujus documento esse poterit investitura Comitum de Taxis
 ab Imperatoribus de Postis per universum Imperium facta, qui & in
 plerisque civitatibus Imperialibus suos subofficiarios habent; ita 16
 hæc propter Jus superioritatis territorialis, & quod per Postas Jus belli
 & pacis, itemque commerciorum, quæ extra dubium ad Principes no-
 stros spectant, conservetur, omnino Principibus asserenda est, & ipsis
 Imperii Legibus non obscure id innuentibus *R. I. de an. 1542. §. und da-
 mit man Cap. Leopold. art. 35. Vid. Dn. de Rhez Instit. Jur. Publ. l. 2.
 tit. 20. Schweder Introd. Jur. Publ. part. spec. sect. 1. c. 18. §. 8. seqq.
 & sect. 2. c. 15. §. 9. Fritsch. Elect. Jur. publ. p. 2. c. 11. Accold d.
 tract. l. 1. c. 2. per tot. Mev. p. 1. dec. 101. & 174. Idemque plane di- 17*
 cendum existimo de civitatibus Imperialibus, quia nec his superiori-
 tas territorialis deneganda est, quod enim Postas non instituant hoc
 non exinde provenit, quasi id jus non habeant, sed quod territori-
 um earum ultra aliquot milliaria plerumque se non extendat, i-
 psæque per tabellarios & nuntios negotia sua commode satis expe-
 dire possint, nec sumtuosa Postarum constitutione opus habeant,
 uti recte notat Accold *d. c. 2. unde nec hoc circa Novellas Jus ipsis de-
 negandum erit, cum intra civitatis mœnia exerceri satis commode
 possit. add. Elect. Jur. publ. Cassandr. Thucelii c. 11.*

Atque ex hoc jure est, quod in quibusdam locis receptum sit, 18
 Novellas non nisi sub censura publica posse evulgari, rejectis in iis
 quæ vel dubia vel suspecta, vel quæ suppressionem potius quam di-
 vulgationem mereri videntur, *Fritsch. de novell. usu & abus. c. 3. §.
 2. in f.* imo quandoque penitus prohibeatur novellas imprimere, 19
 si præcipue impressor sibi licentiam sumat in præjudicium hujus
 vel alterius Principis aliquid divulgandi, uti exemplum ejusmodi
 refert Accoldt *d. tr. l. 1. c. 5. ubi dicit: Dannenhero hat der Pabstliche
 Hoff nur neulich/wie unter den 25. May von Rom geschrieben worden/
 factum id ni fallor Ao. 1685, allen Buchdruckern untersaget Zei-
 tungen zu drucken/sie mögen auch seyn woher sie wollen.*

C

Et

- 20 Et hinc quoque deducendum est illud, quod sæpius Princeps constituat, ne a subditis suis literæ vel aliorum transmittantur, vel aliunde recipiantur, nisi prius ipsi vel officialibus ipsius fuerint ad perlegendum exhibitæ, sicut id ita a Gallis post occupationem civitatis Argentoratensis ibi constitutum esse constat, & Accold *d.*
- 21 *tr. c. 5.* quoque refert. Nec absque ratione hoc ita constitutum, cum maximum sæpius ex ejusmodi literis, & quæ illis comprehensæ fuerunt novellis, Reipublicæ subortum esse damnum historiarum monumenta satis testentur. Quinimo ex hujus publici interesse causa, licet vel maxime tale mandatum Superioris non adsit, incumbere nihilominus, in statu quoq; pacato, Magistratui etiam inferiori literas civium, si suspiciones contra easdem adsint, intercipere & inspicere existimo, cum Less. *de Just. & Jur. l. 2. c. 12. dub. 18. n. 133.* Busembaum *Medull. Theolog. moral. l. 5. dub. 2. n. 1.* alleg. a Dn. Ringk.
- 22 *disp. de inspect. alien. liter. c. 2. sect. 2. n. 76.* In statu belli res minus dubii habet, cum regulariter nullum adversus fraudes & insidias firmiter sit munimentum quam provida & sapiens diffidentia. Vid. Burgers *Observ. Jurid. Polit. militar. cent. 1. obs. 88. add.* Churfürstl. Brandenburg. *See = KriegsRecht art. 24.* mereturque omnino laudem officialis sive præfectus castris literas ad præsidiarios suos milites transmissas aperiens & legens Burgers *d. tr. cent. 4. obs. 13.* ubi hoc
- 24 ita deducit; Darum ob zwar sonst nach gemeinen beschriebenen Rechten verboten / daß einer dem andern seinen Brieff erbreche und durchlese / und dergleichen resignation vor eine falschdt gehalten werde; so cessiret dennoch diese prohibition, wenn die Brieffe in Kriegszeiten von verdächtigen und Feindlichen Orten herkommen / auff welchen fall einem jeden vorsichtigen Commandanten nicht allein unverbotten / sondern auch seiner Pflichten schuldigkeit obliegen thut / dergleichen Brieffe ungeschweuet zu intercipiren / zu eröffnen / und durch
- 25 zu lesen / etc. In specie quod captivi durante captivitate absque permissu præfecti loci, qui literas eorum perlegit & obsignat, ad suas literas dare ac Novellas perscribere nequeant, passim receptum videmus Churfürstl. Brandenburg. *KriegsRecht tit. 8. art. 43. in not. n. 4.* ubi dicitur; Eben der Ursache halber ist auch Herkommens im Artes

ge / daß derer Gefangenen Brieffe nicht müssen von den Gefangenen selbst versegelt / und an deren Parthen übersandt / sondern dem Gouverneur des Orts zugestellt und, von demselben gehöriger Orter dresliret werden.

Quando vero ita ejusmodi apertura & perlectio literarum ad subditos pertinentium a Principe ministris injuncta est, quæri solet, an, si minister sciat, nihil in iis contineri quod præjudicium Reipublicæ afferre possit, illas non apertas vel non perlectas domino reddere possit? Vult hoc Molina de Just. & Jur. tr. 4. disp. 36. n. 5. ubi dicit; teneri tunc Ministros Principis desistere ab ea lectione ac ad aliud transire, cum legere eas literas saltem sit licitum, quantum sit satis, ut bono communi prospiciatur. Verum si respiciamus ad mandatum Principis generale & illimitatum, & vinculum illud quo minister Principi suo tenetur, vi cuius ipsi præter obsequii gloriam nihil est relictum, simulque attendamus potestatem Principis, quæ ipsi jus dat in omnes actiones subditorum inquirendi, moresque ipsorum disponendi ac dirigendi, apparebit facile limitationem hanc subsistere non posse. Conf. Dn. Ringk. d. l. n. 63. seqq. ubi in sequentibus id in literis exterorum & territorium nostrum tantum transeuntibus quoque locum habere statuit, cum Principis potestas se ad omnia quæ in territorio sunt extendat, illaque apertura non tam ut alteri noceamus, sed potius ut nostræ defensionis prospiciamus suscepta, & ex hac ratione pro illicita reputanda non sit, arg. L. 24. §. 12. ff. de damn. infect. quod multo magis dicendum erit si literæ istæ sint hostium, & credamus ex illis nos notitiam quandam de statu ipsorum comparare posse. Vid. Franc. Pfeil Conf. 195. Conf. ea quæ habet Grot. de Jur. Bell. & Pac. l. 3. c. 1. §. 5. Quid in literis legati apud nos existentis ad principalem & vice versa ad legatum missis juris sit, & an illis apertis exinde novellas a Legato ad Principem perscriptas resciscere liceat? vid. apud Ebertum de Immunit. Legat. memb. 2. sect. 1. n. 49. ubi id affirmat contra Wicquefort, qui contrarium, adductis in exemplum iis quæ Londini Aloysio Contarini Legato Veneto, & Dno de Sabran Residenti Gallico hoc seculo contigerunt, statuit. Vid. les memoires touchant les Ambassadeurs p. 1. p. m. 361. seqq.

- 32 Addendum quoque hic erit non quidem ex hoc superioritatis territorialis, imperii tamen iure, Præfato permiffum esse literas religiosorum fuorum aperire, earumque contenta perlegere, idque tum ex religionis statuto aut consuetudine, tum ex suspitione probabili, quod mali aliquid contineant, Vid. Busenbaum *Theol. moral.* l. 5. c. 3. dub. 2. n. 3. Less. *de Just. & Jur.* l. 2. c. 12. dub. 18. n. 131. Barbol. *ad c. 33. X. de offic. deleg. n. 3.* & dominum quoque feudi,
- 33 ob vinculum quo ipsi Vasallus tenetur & cujus intuitu sub pœna privationis feudi nihil contra dominum vasallus suscipere potest, habere jus literas Vasallorum resignandi, & quid in illis contineatur cognoscendi; Vid. Vivius *dec. 62. n. 8.* Nicol. de Passeribus *de Scriptura privata l. 3. dub. 1. n. 22.* Ricc. p. 5. *decis. collect. 1029.*
- 34 Hæc de Novellis a civibus ad alios, & ab aliis iterum ad cives perscriptis ac evulgatis, Superiorisque circa easdem jure dixisse sufficiat; agendum nunc de novellis ad Principem, ac qui ejus vice justitiam administrat, magistratum, de illis quæ in Provincia geruntur perlatis, & quid circa eas Superiori incumbat ac an illis confestim fidem adhibere, denuntiatumque pœnæ subicere possit? Antiquitus quidem in Germania ejusmodi judiciorum exempla extitisse, ubi statim qui alicujus delicti reus postulabatur, absque ulteriore probatione, nec admissa quidem ejus defensione, pœnæ ordinariæ subjectus est, dubitare nos non sinunt ea quæ ex aliis autoribus affert Schottel. *de singular. quibusd. & antiq. in Germania jurib.* c. 29. ubi §. 5. ex Chytræo *in Saxon. l. 3.* mentionem facit judicii illius Westphalici occulti, des *Behmgerichts* / quod a Carolo M. institutum esse dicunt, data quibusdam personis secreto potestate, si quem cognoverint rerum novarum & moliendæ seditionis cupidum atq; autorem esse, illum statim absq; longiori disputatione supplicio afficiendi, de quo judicio videri quoq; poterunt Scriptores all. a Conringio *de judic. Reip. German. §. 40.* Wehner *Observ. Pract. voc. Westphälisch Frengericht.* Et merentur omnino huc adscribi ea, quæ de ejusmodi judicio in Comitatu Wolpensi & Vogteya Rodenwaldensi olim usitato, postea vero ab Erico Seniore Duce Brunsvicensi & Lüneburgensi sublato idem Schottel. §. 11. refert: Wenn daselbst die heimlichen Richter und Schöpffen in ihrem Gebiet einen gewust / der sich nicht allzu

4.
 allzurichtig in seinen Handel und Wandel verhielte / haben sie denselben für erst eine wohlmeinende und heimliche Warnung gethan / nemlich ihm bey Nachtschlaffender Zeit ein Zeichen an seine Thür gemacht / auch in Zechen und Gelagen die Kanne / Krug oder Glas für ihm über gehen lassen. Wenn er denn von seinen Unthaten nicht abgelassen / und sich nicht gebessert / und man unversehens das Gericht gehalten / haben sie alle an den Ort des Gerichts erscheinen / und sich unter blauen Himmel niedersetzen müssen. Denn sind die Richter und Schöpffen mit Stricken zu ihnen kommen / im Kreis dreymahl herum gegangen / und alle zugleich folgende Wort gesprochen: Wer ein frommer Mann ist der sitze stille; Wer sich nun einer Mißhandlung schuldig gewust / der hat wol mögen aufstehen und davon gehn / und dorfft ihm niemand folgen / der hat aber damit sein Guth verwirret / welches der hohen Obrigkeit / und ein Theil an das Gericht angefallen. Bleibt er aber sitzen und Richter und Schöpffen kömen zum dritten mahl / so werffen sie ihm den Strick um den Hals / trecken ihn hin und hengen ihn an den nächsten dazu verordneten Baum / kommen wieder und vermelden denen in dem Kreis durch das Urtheil daß der / den sie jeko hingeführet / recht gerichtet sey.

Verum hæc judicia cum nimius eorum abusus passim irreperet, hodie & merito quidem abrogata sunt, nec amplius aliquis poenæ subicitur, nisi delictum prius legitime probatum, ipsique tempus ad peragendam suam defensionem relictum fuerit, quod & vult Imperator Valentinianus in l. 14. C. de accusat. ubi dicit, non debere judicem relationibus, etiam a publicis personis factis, credere, sed in rei veritatem inquirere; quæ sententia quoque est Imperatoris Hadriani Julio Secundo rescribentis, non esse utique epistolarum credendum, qui quasi damnatos ad præsidem remiserint, quia non omnes ex fide bona elogia scribere compertum est. L. 6. ff. d. custod. & exhibit. reor. Respiciet itaq; Magistratus ante omnia ad personam illius, qui ipsi ejusmodi novellas affert, Brunnem, Proc. Crim. c. 4. n. 23. Oldekop Observ. Crim. tit. 2. n. 19. Damhouder. Prax. Crim. c. 6. de denunci. n. 12. Scæpius enim malitiosi homines talia spargunt, ut aliis tantum ægre faciant, illosque in suspicionem ad-

missi criminis apud vulgum deducant, notum enim est vulgatum
 39 illud: Calumniare audacter, semper aliquid hæret; quod in tantum
 solent extendere, ut procedat licet nominentur testes de facto infor-
 mati. Brunnem, & Oldekop. *dd. ll. ex Claro l. 5. §. f. qu. 5. n. 4.* quo casu
 tamen concedunt judicem posse examinare testes, quasi in autorem
 harum Novellarum, & hac ratione ipsum quoque delictum dete-
 40 gere. Singulare omnino est quod à Venetis, in causis publicum
 statum concernentibus, notat de la Haye dans la *Politique civile*
 & *militaire des Venetiens c. 2.* his verbis: Ils ont encor une de-
 noncie touchant les affaires d'Etat, & celle là est plus dangereu-
 se, & la plus à craindre, puis qu'un homme marqué & denoncé
 par un billet, jetté incognito dans la bouche de cette fatale de-
 noncie, est d'abord apprehendé, & étant confiné dans un cachot
 horrible, ne sçait ny peut sçavoir la cause, qui l'a jetté dans ce
 precipice, jusqu' a ce que leur confrontant par une petite fenestre
 celuy ou celle qui l'a accusé, il se peut bien excuser, mais d'or-
 dinaire n'étant point crû, veu l' extraordinaire jalousie, ou ils
 vivent de leur liberté, est condamné au canal, qu' ils appellent
 Orphano, qui est le lieu cruel de leur dernier supplice, & font perir
 l'accusé de quelque condition qu'il soit, l'attachant sur une plan-
 che entre deux barques, un boulet de Canon aux pieds, & l'autre
 à la tête. Ce que j' ay appellé Denoncies, sont certaines bouches
 cizelées hors d'œuvre dans les murailles du Palais, qui respondant
 à certains canaux de pierre, dont les senateurs du Conseil de dix
 ont les clefs, reçoivent les billets funètes, qui tous les soirs sont vi-
 sitées de ces dix Principaux, ou de ceux, qui parmy eux sont en
 service.

41 Quamvis vero Seaccia de *Judic. l. 1. c. 55. n. 2. ob c. 24. X. de*
accusat. requirat, ut antequam quis tales novellas proferat alterum
 prius charitable, uti dicunt, admonuerit, in tantum ut hoc neglecto
 repelli nec audiri debeat, cujus formam in clerico, Episcopum suum
 monente, pro genio latinitatis suæ nobis suggerit *Speculat. specul.*
Jur. l. 3. p. 1. de denuntiat. §. 2. n. 4. his verbis; Domine dicitur de
 vobis, quod habetis concubinam, quod esse non debet, *L. 19. C. de*
Episc.

Episc. & cler. & quod luditis ad tabulas, *Auth. interdicimus C. eod.*
 vel conversationem nimiam cum tali vestra nepte habetis, *c. 15. X.*
de presunt. c. 1. Dist. 34. unde moneo vos charitative & pro Deo
 quod ab huiusmodi cessetis, nec sitis prodigus famæ vestræ, *c. fin. X.*
de accusat. cum in odore bonæ famæ debeatis delectari c. 14. X.
Eod. quia crudelis est qui negligit famam suam *c. 10, c. 12, qu. 1.*
 Verum hæc de foro ecclesiastico & evangelica denuntiatione, quæ 44
 tantum correctionem & pœnitentiam proximi intendit, intelligen-
 da erunt, nequaquam autem de foro seculari, & ubi ad puniendâ
 delicta liberandamque Remp. a malis hominibus agitur. Vid. Zi-
 gler *ad Lancellot. l. 4. t. 1. §. 1. verb. Charitativa monitione*, Durand.
specul. jur. l. 3. p. 1. n. 10. seqq. Utrum autem veritatem novel- 45
 larum proferens eas vel juramento, uti vult Damhouder *Prax. Crim.*
c. 6. n. 10. seqq. vel etiam tortura evincere debeat? de eo vid. Tabor. *tr.*
de Confrontat. dis. 2. th. 15. seqq. it. de tortura. c. 4. §. 17. seqq. & *tr. de in-*
dic. delictor ad §. 31. Const. Crim. §. 11. seqq. & qui ibi allegantur Ddres.
 Quod si huiusmodi Novellæ non ad ipsum iudicem de- 44
 latae sint, sed promiscue in vulgus spargantur, daß eine ge-
 meine Rede also ist/ ne sic quidem Iudex illis tuto inniti poterit, sed
 inquirendum ipsi est, unde illæ originem traxerint, nec sufficit si ali-
 quis dicat se hoc publice audivisse, sed auctoris recordari non posse,
 Vid. Dn. Stryk *de Jur. sens. dis. 3. c. 4. n. 10. seqq.* Nominanda ita- 45
 que certa persona, cum requiratur, ut huiusmodi Novellæ pro au-
 toribus habeant viros impartiales, ut vulgo loquuntur, sive vacuos
 ab omni sinistro & corrupto affectu, quorum enim affectus cupidi-
 tate aliqua vel odio corrupti sunt, non possunt liquidum ferre te-
 stimonium *c. 7. X. de accusat L. 1. §. 24. & 26. ff. de question.* nec 46
 autores hic admittuntur qui viles ac leves sunt, sed honesti & cor-
 dati requiruntur; ut enim in telo plurimum interest a qua manu
 veniat, sic in verbo & sermone multum refert ex quali corde & ore
 profluat. Tabor. *d. tr. de indic. delict.* ad §. 25. *Const. Crim. §. 13.*
 Vana siquidem vox populi non attenditur *L. 12. §. 1. C. de pœn. &* 47
 fama quæ in tonstrina, stabulo, aut muliercularum circulis nata est,
 famæ nomen non meretur, sed rumoris tantum, ac per se ne qui-
 dem

dem ad inquirendum contra aliquem, multo minus ad torquendum aut condemnandum sufficit. Dn. Stryk. *d. dis.* 3. c. 1. n. 48. & c. 4. n. 32. Tabor. *d. §.* 13. Maurit. *Consil.* Chilon. p. 1. *Cons.* 23. n. 38. Imo
 48 nec hoc sufficit novellas istas a viris honestis primum provenisse, sed multum hic interest an illi rite quæsit, directo & positive, vel etiam jurato aliquid asseruerint, an tantum extrajudicialiter & indefinite atque conjecturaliter aliquid protulerint, quod postea ab incautis id audientibus pro veritate sæpius recipitur, notante Tabor *d. tr. §.* 15.
 49 qui postea *§. seq.* 16. optime hæc, quæ ad hanc materiam in primis spectant, subjicit, aliquando viros honestos videri & non esse, sed variis vitiis intus & in cute scaterere & obnoxios esse. Quotusquisque enim, pergit, mortalium licet indignitate constitutus, non illis succumbit vitiis, ut obrectationes libenter audiat, nova undique conquirat, invidia aut æmulatione corripatur? Videas etiam eruditos aliquando viros, maxime qui conscientiam non adeo adstrictam habent, & satyricis ingeniis præditi sunt, non tantum oblectari detrectationibus, susurris, sarcasmis, cavillationibus, sed eadem etiam voce & calamo maligne disseminare, atque in eo campo quam lubentissime vires ingenii & eloquentiæ suæ experiri? Quot convivias, quot symposia numerabis instituta, in quibus proximus absens & sæpius innocens materiam fabulæ ac lætitiæ non præbuerit? Hic prima quæstio est, quid novi? Respondet alter, nihil admodum ajunt tamen hunc commisisse stuprum, illum adulterium: illum furem, hunc veneficum esse. Unde enim homini obscuro tanta eruditio? quomodo tam facile, tam miraculose emergeret, qui infimæ conditionis erat, nisi malis dæmoniorum, sive, ut eruditi vocant, spirituum familiarium artibus uteretur. Hæc a viris in speciem gravibus & honestis sine circumspeditione enunciata, circumstantes pueri, ancillæ, famuli excipiunt & passim divulgant: Ecce Tibi famam ab honestis viris ortam! Accedat alius qui dicat se id credere, vixisse enim illum & illam a teneris valde libere & liberaliter, aliquando etiam osculum admisisse & æthiopissam consuluisse. Habemus jam famam
 50 per omnia requisita confectam, sed falsam tamen & fallacem. Hæc tenus Tabor: cujus verba, quæ & a Brunnem. *ad L.* 3. ff. *de testib.* n. 14.

n. 14. relata sunt, adducere volui, cum ex illis perspicue latis constet, quam periculosum sit eiusmodi novellis nimium inniti, & quam necessarium Magistratui sit, a fama legitima rumorem discernere, de quo pluribus videri poterit Dn. Stryk *d. diff. 3. c. 4. per tot.* Illud saltem adhuc monere volui, si fama, unde hæ novellæ ortæ, omnia sua requisita habeat, & persona, quæ per illam petitur, talis sit, ut in eam suspicio cadere possit, quod omnino requiritur, Vid. Tabor *de indic. delict. ad §. 31. Const. Crim. §. 24. & tr. de confront. diff. 4. c. 2. §. 13.* Magistratum omnino inquirere & veritate investigata pœnam statuere debere; Brunnem. *Proc. crim. c. 4. n. 3.* quod, uti de criminibus magnis & scandalosis, per quæ Reipublicæ tranquillitas turbatur, nullum habet dubium, Vid. Carpzov. *Prax. Crim. p. 3. qu. 107. n. 23. seqq.* ita ad alia quæcunque etiam, dummodo ulla lege prohibita & contra legem commissa sint, trahit & prolixè deducit Brunnem. *d. tr. c. 5. per tot.* cujus tamen sententiam ad illa, quæ vel principaliter contra salutem publicam tendunt, vel quorum inquisitio Magistratui specialiter per leges publicas demandata est, restringendam, & in aliis, citra implorationem partis læsæ, Judicem procedere non posse existimarem.

CAPUT III.

De Præmiis eorum, qui Novellas proferunt.

SUMMARIA.

Connexio. n. 1.	Quantum exigi hoc casu possit? n. 8.
Qui Novellas attulerunt variis præmiis affecti sunt. n. 2. seq.	seq.
De Donis quæ Legatis sub discessum dari solent, remisive. n. 5.	Quæ Administratores Reipublicæ hoc modo solvunt in rationes publicas referre possunt. n. 10.
Etiam a privatis nonnunquam ob latum nuntium allatum pecuniis exigitur. n. 6. seq.	Annon ultra hanc summam ultro aliquid offerre liceat? n. 11.
	An qui alicui denuntiat se res amissas
	D inve.

invenisse præmium petere possit? An delinquenti qui seipsum magistratui sistit præmium debeat? n. 20.
 n. 12. seqq. An quis teneatur se ipsum deferre? remissive n. 21.
 Ulro oblatum accipere potest. n. 15. Deciditur quest. n. 20. nota distinctione. n. 22. seqq.
 Quid si ab initio præmium promissum? n. 16.
 Qui delicta denuntiant certis præmiis afficiuntur. n. 17. seqq.

Postquam præcedentibus capitibus de Novellis & quid circa easdem Magistratui incumbat egi, superest ut effectum quoque juris, quem Novellæ in personis eas proferentibus sortiuntur, paucis explicem, qui vel in præmiis, vel pro re nata in pœnis consistit. Et præmia quidem quod attinet, constat jam ab omnino illos, qui Novellas de re bene gesta, aut alia materia, publicam lætitiā inducente, attulerunt, præmiis affectos esse non vulgaribus, imo quandoque certum quoque præmium illi, qui primus omnium de re aliqua attulisset quicquam, esse constitutum. Cujus rei insignis locus occurrit apud Cominæum *Comment. Rer. Gallic. l. 8. in pr.* ubi postquam de Ludovico XI. Rege Galliæ dixisset, eum certos constituisse cursores, qui per dispositos equos incredibili celeritate iter conficerent, per quos illico de fortuna Caroli Burgundi cognoscere posset, addit: Ei, qui primus omnium aliquid memorabile attulisset, munus aliquod dabat, & priusquam aliquid afferretur, dicebat, se liberaliter ei, qui prius nuntiasset, daturum. Per Bocagium & me certior factus fuit de prælio ad Moratum facto, & utrumque insigni dono cohonestabat &c. Neque hodiernis moribus illud ab usu recessisse quotidiana testatur experientia, quæ ut plurimum suppeditet exempla, quæ nullo negotio recenseri possent, in præsentem tamen sufficere illam duobus in medium allatis exemplis stabilivisse, quæ, dum hæc in chartam conjicere paro, novellæ hebdomadariæ eadem die ad nos retulerunt, Principem scilicet de Vaudemont, cum primus Imperatori de victoria contra Turcas obventa referret, Generalis copiarum equestrium ductoris caractere auctum, & Secretarium Prior, cum Parlamento Anglicano pacem inter Regem Galliæ & M. Britannia initam esse nuntiaret, 200 libris Sterlingis

lings ma&atum esse; quæ omnia ulterius exemplis quoque donorum, quæ Legatis ab aliis Principibus non tantum negotia tractandi, sed & victorias, novas nuptias, nova conjugum puerperia, aut alios prosperæ fortunæ eventus nuntiandi causa ad alios missis, sub discessum suum dari solent, corroborari possent, si operæ id pretium fore existimarem; Videri interim poterit Dn. Kulpis de *Legation. Stat. Imper. c. 18. per tot.* Wicquefort. dans ses *memoir. touchant les Ambassadeurs part. 2. p. m. 339. seqq.*

Hoc tamen non prætereundum, quod, sicuti adhuc hodie quandoque fieri consuevit, ut lætitiæ ex novellis publicis conceptam secum retinere nec privati queant, sed illum qui eas protulit non tantum variis laudibus prosequantur, sed & sæpius muneribus afficiant, ita & olim apud Romanos idem non tantum obtinuerit, sed & illi qui publicæ lætitiæ materiam subditis nuntiabant, eo nomine pecuniam exegerint, nonnunquam etiam in exactione modum exceßerint, ut Imperatores huic abusui sanctionibus suis obviam ire necessum habuerint; quam in rem notabilis est textus in *L. 1. C. publ. latit. vel consul. nuntiator. &c.* ubi Imperatores Gratianus, Valentinianus & Theodosius in hunc modum Floro Præfecto Prætorio rescribunt: Quicquid nostrorum unquam nuntiari cœperit prosperorum, ut bella si desinunt, si oriuntur victoriæ factus, si honor datus fuerit regalium, vel consulum, vel trabearum, compositæve pacis erit offerenda tranquillitas, si sacros vultus inhiantibus forte populis inferimus, hoc sine immodico pretio nuntiari excipique sancimus: actum esse jubemus castissimum, indigentibus, non numerariis, esse præbendum: iudices statuimus esse sollicitos, ne turpi colludio quæratur ex miseris pretium gaudiorum. In qua lege licet pretium non determinetur, ex sequenti tamen, ex Basilicis restituta, lege apparet, illud ad sex solidos sive aureos restrictum esse, ita ut contra faciens quadruplum restituere teneatur, add. *L. 26. §. 2. C. de Episcopal. audient.* licet antea gravior & quidem infamiæ & privationis bonorum pœna, tam in nuntiatores accipientes, quam in iudices immodica præmia persolvi cogentes fuerit statuta *d. l. 1.* Verum hæc, cum Groenweg. *ad d. l. 1.*

D 2

dixe-

- dixeris ad Romanos mores spectare & abrogata esse, quod tamen indistincte ut concedam, vix adduci possum; licet enim diffiteri nolum, quædam in his textibus reperiri quæ ad faciem hujus seculi & Reipubl. constitutionem adæque comparari & applicari nequeant; alia tamen in iis occurrunt, quæ adhuc utique usum habere possunt, nec genio seculi omnino repugnant, ut proinde generaliter recepto Jure Justiniano & hæc Leges receptæ videantur, & in casu obviente juxta eas pronuntiari debeat; Conf. quæ in genere de usu librorum posteriorum Codicis affert Tabor *tr. de Oblig. successor. in offic. c. 1. per tot.* unde & pro usu earundem pugnare videtur Perez *ad C. d. t. n. 9. seqq.* ubi n. 13. addit, ea quæ ab administratoribus Reip. nuntiatoribus læta nuntia deferentibus donantur, rata & valida esse, adeo ut in rationes publicas sint referenda, nimirum si nuntiaverint ea, quæ *d. L. 1.* proponuntur, felicem scilicet belli exitum, pacem compositam, Principis in provincia adventum, natum ei hæredem & similia. add. Escobar *de ratiocin. c. 24. n. 21.* Illud certum est, si quis sciens & volens auditæ lætitiæ nuntio ultra præscriptum modum pecuniam donaverit, illud subsistere, nec ea propter accipientem pœnam quandam mereri, cum allegatæ Leges de illis tantum, qui ab invitis aliquid ultra modum extorquent, loquantur, & sicuti in genere cuilibet liberum de rebus suis disponendi arbitrium non est adimendum *L. 21. C. Mandat.* ita nec quisquam affectionis gratia donare volens prohibendus erit. arg. *L. 5. ff. de donat.* Perez *ad d. t. n. 12.*
- 12 Sed hæc quidem de Novellis, quæ causam publicam concernunt; quid vero si privatum tantum alicujus statum respiciant, nonne & hic illi, qui latum ejusmodi nuntium affert, e. g. si rem ab altero casu forte amissam se invenisse dicit, licebit præmium aliquod exigere? Respondet Ulpianus in *L. 43 §. 9. ff. de furt.* illud quidem probe non peti, neque tamen illud petentem furtum facere videri, cujus posterioris ratio in eo consistit, quod domino
- 13 se rem amissam invenisse indicet, eoque ipso ostendat se non furandianimo eam sustulisse, ut dicit Jctus *d. L. 43. §. 8. add. Ddres ad d. l. 43. §. ad §. 47. J. de Rer. Divis. Christ. vol. 5. dec. 14. n. 11.* Carpz. p. 2.

p. 2. c. 3. def. 15. n. 4. & seqq. & p. 3. c. 31. def. 18. u. 5. prioris 14
 vero quod nullam operam investigationi rei amissæ impenderit,
 sed illa ipsi ultro obvenerit, & cum quilibet alteri rem suam resti-
 tuere teneatur, cum quod suum non sit ad alium quovis modo per-
 tinere facile scire possit & debeat, nullum justum prætextum ha-
 beat præmium illud exigendi; Conf. Tabor *Racemat. Crim.* 2. §. 36.
 Cæterum si dominus rei amissæ ultro illi, qui ipsi indicaverit se 15
 eam invenisse, præmium aliquod obtulerit, quin licite accipi possit
 nullum est dubium, Dn. Hopp. *ad d. §. 47. J. R. D.* multa enim
 honeste accipiuntur quæ minus honeste petuntur, *L. 1. §. 5. ff. de*
Extraord. cognit. nec qui accepit, conditionem metuere necessum ha-
 bet, cum ob causam & quidem non improbam acceperit. *L. 15. ff.*
de Præscr. verb. Plane si certum præmium indicanti propositum 16
 fuerit, cujus exemplum Gothofr. *ad d. L. 43. §. 9. ex Apuleji Asin.*
aur. l. 6. de Mercurio, præmium investigationis Psyche publico
 præconio ita edicentis, affert: Si quis a fuga retractare vel occul-
 tam demonstrare poterit fugitivam Regis filiam, conveniat Mercu-
 rium prædicatorem, accepturus indicii nomine ab ipsa Venere se-
 ptem suavia; conventionem istam subsistere & præmium præfi-
 nitum juste peti posse extra controversiam est. *d. l. 15. ff. d. præscr.*
verb. L. 4. §. 4. ff. de condict. ob turp. caus. add. Dn. Hopp. *ad d. §. 47.*

Quod si delictum aliquis fisco denuntiasset, vel alias de rebus 17
 ad ipsum delatis Novellas protulisset, illum de Jure Romano certo
 præmio, quod olim multæ dimidium erat ex lege Papia Pompæa,
 postea vero a Nerone ad quartam partem est revocatum,
 unde & quadruplatores tales personæ dicebantur, donatum esse con-
 stat; Vid. *L. 13. §. 1. L. 15. §. 3. ff. de Jur. Fisc. ibique Ddres.* item
ad tit. C. de delator. Gryphiand. Oeconom. legal. l. 1. c. 35. n. 154.
seqq. Alex. ab Alex. genial. dier. l. 4. c. 22. quod ipsum nec ho- 18
 die ab usu recessisse, sed certa præmia constitui solere, ut eo
 alacriores reddantur homines ad denuntiandum illos, qui con-
 tra Principis noviter proposita edicta aliquid commiserunt, ex-
 perientia satis superque demonstrat, quæ ut multis in eum
 finem adductis exemplis corroboretur, operæ non erit pretium.

- 19 Saltem huc afferam quod ad morem illum apud Venetos receptum, cujus mentio *c. 2. n. 40.* facta, pertinet, de quo St. Disdier *dans la description de la Ville & Republique de Venise p. 2. pag. 255.* ita dicit: si le denontiateur ne fait pas scrupule de se declarer, il reçoit luy même la recompense, portée par les ordonnances, si non, en envoyant simplement par un inconnu, la moitié du papier déchiré du morceau, sur lequel il a écrit la denontiation, on luy conte la somme, sans autre formalité, que de verifier ce temoignage en rapprochant le morceau de papier, à la moitié, qui est écrite, pour voir l'il l'y apporte. Sed quid si ipse delinquens Judicem accesserit, seq; ipsum indicaverit, numne & ita præmium ipsi debetur? Exemplum Carocottæ refert Bodin. *de Rep. l. 1. c. 1. n. 2.* qui cum Cæsar Augustus decies Sestertium millia se illi daturum, qui Carocottam, latronum principem, in Hispania vivum ad se duceret, publicis edictis fidem fecisset, re comperta sponte se Augusto Cæsari stitit, asserens se ipsum latronum ducem esse, quare ut Cæsar ipsi promissum præmium numeret, petiit. Cæsar ne publicam fidem & securitatem fregisse diceretur, pecuniam illam delatori constitutam numerari jussit, & impune Carocottam dimisit. Non inquiram jam an quis in conscientia se ipsum magistratui deferre, & commissum crimen propria sponte fateri debeat? cujus quæstionis negativam vid. ap. Dn. Stryk, *v. 2. disp. 15. de Jur. Homin. circ. se ipsum c. 3. n. 35.* Ziegler. *ad Lancellott l. 1. tit. 19. §. 6. & Ddres ibi alleg.* sed tantum si casus talis contingat, an juste præmium illud detur & delinquens dimittatur?
- 22 quod ut paucis expediam, constat quidem Jure Civili ob voluntariam sui delationem pœnas mitigatas esse, *L. un. C. de his qui se defer. L. 5. §. ult. C. ad L. Jul. Maj. L. 1. §. 26. ff. de Quæstion. & hodie id nonnunquam ita observari, apparet ex iis quæ habet Carpz. Prax. Crimin. qu. 149. n. 23.* Verum an generaliter id asseri possit vehementer dubito. Certum enim est delictorum pœnas non esse ejusdem generis, sed quasdam Jure humano, quasdam vero Jure divino esse statutas. Sicuti autem circa illas facile quisque Principis arbitrium agnoscet, & in ipsius voluntate vel mitigationem pœnæ, vel si Reip. necessitas eam efflagitare videatur, ejus remissionem posita

tara

tam esse concedet, ita e contrario si Jure divino poena determinata fuerit, cum tunc circa eas Princeps dispensare nequeat, omnem facultatem remittendi poenam delinquenti praesenti ipsi ademptam esse, sua sponte sequitur, ita ut nequaquam praemio adhuc affectum dimittere possit.

25

CAPUT IV. De Poenis eorum, qui Novellas proferunt.

SUMMARIA.

Connexio. n. 1.
 Peccant qui falsas Novellas proferunt n. 2. seqq.
 Committunt crimen stellionatus & puniuntur arbitrarie. n. 5. seq.
 Exemplum notabile ex Tabore n. 7.
 An etiam capite puniri possint? n. 8. sq.
 Qui falsis Novellis damnum dedit, tenetur ad illius reparationem. n. 10. seqq.
 Quomodo puniatur qui falso alterum de delicto ad magistratum detulit? n. 13. seqq.
 Quid si ex necessitate officii deferre debuerit? n. 16.
 Qui ad hostes Novellas perscribit perduellionis reus fit. n. 17. seqq.
 Quid si ad amicos perscripserit? n. 22.
 An Legatus propter Novellas aliorum transcriptas puniri possit? n. 23. seqq.
 Quomodo puniendus qui contra Principis prohibitionem Novellas divulgat? n. 25.
 An proferens Novellas veras, in injuriam

tamen alterius tendentes, puniendus? n. 26. seqq.
 Quid si Novella nihil per se injuriosum contineat? n. 29.
 An illas proferens teneatur ad recantationem? n. 30. seqq.
 An proferens excusetur, quod ab alio Novellas audiverit? n. 32. seqq.
 An & ille teneatur qui ejusmodi Novellis injuriosis delectatur? n. 38.
 Gravius punitur proferens, si Novellas illicito modo resciverit. n. 37. seqq.
 Quomodo puniantur Consiliiarii divulgantes consilia Principis? n. 41.
 Quomodo milites Novellas hostibus communicantes? n. 42.
 Quomodo vasalli credentiam domini manifestantes? n. 43.
 Quomodo sacerdotes quae ipsis in confessione exposita propalantes? n. 44. seqq.
 Quomodo advocati causam clientis proferentes? n. 47.
 Quomodo medici morbum aegroti ejusque causam detegentes? n. 48. seqq.

Quem

- 1 **Q**uemadmodum illi qui Novellas Reipublicæ, vel etiam privatis proficuas proferunt, præmium merentur & accipiunt, uti præcedenti capite dictum, ita e contrario qui falsas Novellas confingunt, vel in præjudicium Reipublicæ, aut etiam proximi sui eas, licet sæpius veras, proferunt, vel denique contra datam fidem & officii sui rationem passim illas divulgant, graviter
- 2 peccant, ac pœnam non exiguam merentur. Et sane peccant, ut verbis utar Fritschii *tr. de Novell. usu & abus. c. 4. §. 3.* ejusmodi novellifices & spermologi non leviter contra Deum, contra Rempubl., & contra proximum. Contra Deum, quippe qui veritatem amat & mendacia execratur, Vid. *Lev. 19. v. 11. Proverb. 19. v. 5. Ephes. 5. v. 25. Coloss. 3. v. 9.* Contra Rempubl., quam, ut experientia docet, sparsione Novellarum fictarum non raro in periculum & perniciem conjiciunt. Contra proximum, quem ludificant eumque vel tristibus Novellis turbant, vel lætioribus vana spe lætant. Ac
- 3 fatendum omnino est, esse pessimum hoc vitium, quod tamen pro vitio non agnoscitur, hodie inter homines frequentissimum, de quo etiam jure conqueritur Mengerius *Scrutin. Conscient. c. 12. qu. 44.* ubi ita scribit; Frage dich nach den achten Gebot / ob du mich Avisen und neuen Zeitungen weidlich ins Land gelogen / etwas vor gewis und warhafftig ausgebreitet und spargiret / daß doch alles erstunken und erlogen gewesen; So sind manche gesinnet / und thuns bisweilen auch wohl Edelleute / die haltens vor eine grosse Ehre / wenn sie einem so eine Nase oder Muschen machen können; oder es bilden sich solche Phantasten was ein / und wie sie gerne wolten / daß es wäre / so dürffen sie es vorbringen und ausgeben / welcherley Lügen / Handelwerck heut zu tage sehr gemein / und von niemand für Sünde und
- 4 Unrecht will erkandt werden. Nec ipsi tantum Novellarum artifices peccant, sed & earum disseminatores, quando scientes hanc vel illam relationem esse falsam, vel valde dubiam, pro certa tamen ac verissima illam aliis venditant; neque inde excusantur, quod mundus velit decipi, & quod quilibet suæ credulitati imputare debeat, si falsis narrationibus ab alio deceptus fuerit. In foro namque conscientie ejusmodi excusationes minime valent, cum veritas dicenda, & mendacia

dacia ac falsiloquia omnino vitanda sint, Fritsch, *d. c. 4. §. 4.* Quin
 etiam in foro exteriori pœnam merentur, & crimen stellionatus ejus-
 modi falsarum Novellarum architecti & divulgatores committunt,
 Fritsch, *d. tr. c. 5. §. 1.* Matthæi *de Crimin. ad L. 47. ff. tit. 13. c. 1.*
n. 6. Tabor. *Racemat. Crimin. de Stellionatu §. 17.* Lauterb. *ad tit. ff.*
de Stellion. n. 10. si enim quid dolo factum est ac titulus criminis
 specialis ac formalis defieit, agi de stellionatu debet, *L. 3. §. 1. ff. de*
Stellionat. cujus criminis pœna cum arbitraria & extraordinaria sit, *L. 3. §. 2. ff. d. t.*
 Tabor. *d. l. §. 26.* Matthæi *d. t. c. 2. n. 1.* hinc au-
 tori & divulgatori falsarum Novellarum pœna quoque pecuniaria,
 carceris, relegationis, aut fustigationis pro qualitate circumstantia-
 rum dictari poterit; Fritsch, *d. c. 5. §. 2. & 3.* quæ pœna etiam lo-
 cum pro re nata habere poterit, licet forsan intentio Novellas pro-
 ferentis non adeo mala sit; *arg. L. 30. ff. de pœn.* quemadmodum id
 pluribus deductum est a Tabore, in Responso quodam dictæ Ra-
 cemationi de Stellionatu annexo, nomine Facultatis Juridicæ Argen-
 toratensis conscripto, in casu, ubi quis falso retulerat sibi angelum
 apparuisse dicentem; mundum, nisi pœnitentiâ Deus placetur,
 gravissimas eidem pœnas daturum, in ejusque rei fidem angelum
 erepto sibi e manibus cultro vinitorio sex vites, quas secum attulerat, ab-
 scidisse, sibi que tradidisse, quæ, simul ac manibus eas attigerit, ita san-
 guine stiliarint, ut is per ipsius chirothecas ad terram usq; defluerit.
 Utrum vero hæc falsas novellas proferentibus statuta extraordinaria
 pœna ad mortem extendi possit? dubium est, Negat Lauterbach *ad tit.*
ff. de Stellionat. sed præterquam quod ille falsa nitatur hypothesis,
 pœnas scilicet extraordinarias ad ultimû suppliciû extendi non posse,
 quam refutatam vide a Matth. *d. Crimin. in prolegom. c. 4. n. 11.*
 de affirmativa eo minus dubitari debet, quod Jctus expresse in *L. 2.*
ff. ad L. Jul. Majest. eum perduellionis reum atque ita ultimo sup-
 plicio afficiendum esse dicat, qui sciens falsum conscripserit; quod
 de tali falso intelligendum, quando in magnum Reip. præjudicium
 aliquid fingitur & divulgatur. Vid. Matth. *d. tr. ad l. 48. ff. tit. 2. c. 1.*
n. 14. Brunneman, *ad l. 1. ff. ad L. Jul. Maj. n. 9.*

Quod si per hujusmodi Novellas confictas alicui damnum da-
 tum sit, dubium non est, quin ad reparationem illius contra auto-

E

rem

- rem Novellarum easq; spargentem quoq; agi possit, & cum illa actio de stellionatu tantum ad pœnam publice infligendam tendat, cum illa actiones rei persecutoriæ utique concurrant; Vid. Lauterb. *d. t. in*
- 11 *f. Matthæi d. c. 2. n. 1.* pertinetque omnino huc illud, quod habetur in *L. 1. §. 2. ff. de eo per quem fact. erit quo min. quis in judic. sist.* ubi Ulpianus dicit, etiam illum edicto Prætoris teneri, si ab altero actione in factum conveniri posse, qui venienti ad iudicium aliquid pronuntiaverit triste, propter quod is necesse habuerit ad iudicium non venire; quod an hodie adhuc obtineat dubium est, cum actio illa a Præatore eam ob causam præcipue prodita fuerit, ut completà per hoc eveniens forsitan præscriptione, contra nuntiantem, qui ita causa extiterat, quod citatus ad iudicium non venisset, regressus actori ratione interesse sui daretur; hodie vero etiam per citationem solam jam interrumpatur præscriptio, & hinc ex parte actoris vix aliquod interesse alligari possit; certum tamen est ad expensas retardati Processus, contra illum, qui in causa fuit, quod alter in iudicio non comparuerit, agi posse, & ita quæ antea ex *d. l. 1. prolata sunt* suam adhuc habent utilitatem. Conf. *Dn. Stryk. in Usu modern. ff. d. t. §. 2.*
- 12
- 13 Cæterum si Novellæ ita confictæ alterum simul certi alicujus delicti arguant, paratum huic ex praxi hodierna erit remedium *L. diffamari §. C. de ingen. manumis.* ut scilicet autor in iudicium veniat, delictum illud, quod inter cives divulgavit, legitime probet, aut si hoc non fecerit, perpetuum sibi imponi patiatur silentium; quamvis forsitan rationi juris convenientius sit, ut actionem injuriarum contra autorem harum Novellarum instituat, hæc enim quin contra illum dari possit, dubitandum non est, cum omnia illa quæ in contumeliam nostram proferuntur & tendunt, hac actione vindicari possint, uti ex generalibus juris nostri principiis per se satis est manifestum; Conf. *L. 6. §. 3. ff. ad SCt Turpil. L. 1. C. de Curios. & Station. L. un. C. d. famos. libell. Mev. p. 1. dec. 41.* imo præter hanc actionem etiam ad expensas & interesse harum Novellarum autor tenebitur, quemadmodum enim in civilibus victus victori in expensas condemnatur, ita quoque in criminalibus; *Carpz. p. 2. dec. 188. n. 14.* & si aliter diceremus via malevolis aperta esset, quoscunque indebite vexan-
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 36
- 37
- 38
- 39
- 40
- 41
- 42
- 43
- 44
- 45
- 46
- 47
- 48
- 49
- 50
- 51
- 52
- 53
- 54
- 55
- 56
- 57
- 58
- 59
- 60
- 61
- 62
- 63
- 64
- 65
- 66
- 67
- 68
- 69
- 70
- 71
- 72
- 73
- 74
- 75
- 76
- 77
- 78
- 79
- 80
- 81
- 82
- 83
- 84
- 85
- 86
- 87
- 88
- 89
- 90
- 91
- 92
- 93
- 94
- 95
- 96
- 97
- 98
- 99
- 100

vexandi & traducendi. Quod & verum existimo in illis, qui ex ne- 16
cessitate officii de civium delictis Novellas ad magistratum perferre
tenentur, dummodo manifesto constet illos falso, maligne & non
ex boni viri officio eas ad magistratum detulisse, licet pro iis alias
militet officii necessitas, quæ doli & malitiæ præsumtionem exclu-
dit & satis excusat, *L. 5. §. 13. ff. de his quæ ut indign. L. 12. C. de Offic.
Rector. Provinc. Mev. d. dec. 41. n. 12.*

Hæc de falsis & confictis Novellis sufficiant; quod si veræ sint, 17
nec tunc quidem extra omnem pœnam constitutæ erunt, si in præjudi-
cium alterius tendant. Ac primo quidem loco de Novellis agen-
dum, ex quibus Principi vel Reip. potest contingere præjudicium,
quorsum pertinet quod in *L. 1. §. 1. ff. ad L. Jul. Majest. criminis per-
duellionis reus dicatur, qui hostibus populi Romani, hodie Principis
sui, nuntium, literasve miserit, signumve dederit; quod ipsum quam- 18
vis nonnulli cum Farin. *prax. Crim. qu. 113. n. 217. & Decian. Tract.
Crim. l. 7. c. 17. n. 4.* ad Consiliarios, Secretarios & Feudatarios re-
stringant, verba tamen generalia sunt, & ratio contra omnes sub-
jectos militat, cum hostili animo sit, quisquis patriæ consilia hosti-
bus renuntiat, unde & contra civem ita a Facultate Juridica Via-
drina Mense Februario anni 1660 responsum refert Brunnem. *ad
d. l. 1. n. 6. vid. Matthæi d. tr. ad l. 48. ff. tit. 2. c. 2. n. 10.* Licet e- 19
nim in *L. 6. §. 4. ff. de Re militar. § l. 39. §. 1. ff. de pœn.* illis, qui hosti-
bus consilia Principis renuntiant, pœna capitalis tantum dicitur, nec
ibi vel publicationis bonorum, vel damnationis memoriæ, quæ pœnæ
alias perduellionis sunt, fiat mentio, recte tamen *Matth. d. l.* monet
publicationem bonorum olim omnibus pœnis capitalibus fuisse con-
junctam, & damnationis memoriæ pœnam ex aliis Legibus suppleri
debere. Extendit vero hoc ipsum *Matth. all. loc.* generaliter ad o- 20
mnem illum, qui Reip. aut Principis secreta dolo malo hosti prodit adeo
ut Medicus quoque, qui morbum & instantem Principis mortem ho-
stibus prodiderit, perduellionis reus fieri possit, cum hac proditio-
ne ad res novas accendantur. Nec dissimilem Mathematicorum 21
causam esse censet, qui novandarum rerum studio, aut Principis in-
teritum prædicunt, aut regnum affectantibus spondent, nec non
eorum, qui Mathematicos ea de causa consulunt, adductis hanc*

in rem Tertulliani verbis, dicentis: Cui opus est, perscrutari super Cæsaris salute, nisi a quo aliquid adversus illam cogitatur, vel optatur, aut post illam speratur, aut sustinetur?

- 22 Sed quid si non ad hostes, sed amicos forte Principis Novellas istas perscripserint? Existimo hic distinguendum esse, an personæ novellas aliis communicantes specialiter ad silentium servandum obligatæ sint, an non; Illas indistincte sive nocendi animo id fecerint, sive non, tanquam perjuros & qui contra officium suum egerunt puniendos, Farin. *d. qu. 113. n. 218. & 221.* in his vero, quo animo id fecerint, attendendum esse puto. Unde quæstionis est, an Legatus aliquis,
- 23 qui in aula Principis, ad quem missus est, arcana consilia penetrat, eaque Domino suo fideliter transcribit, ea propter peccet? quod, modo illicitis mediis non utatur, non videtur; quamvis enim Princeps ægris subinde oculis intueatur, vix dicto, vix proposito consilio, illud apud alios, exteros scilicet, revelari; non tamen pervideo, quomodo legato hoc pro crimine imputari possit; quippe qui suo perfungitur officio, nec ejusmodi dolus simpliciter pro illicito haberi potest. Vid. Kestner. *de Jur. Correspondent. c. 2. th. 14.* Grot. *de J. B. & P. l. 3. c. 1. §. 5.* Et nescio sane, an factum illud Gallorum, quando Wicquefortium, eo tempore Residentem Brandenburgicum Parisiis agentem, ob relationes suas aulae Gallicanæ invisum, primum Galliâ exire jusserant, & cum jussu parere statim nollet, in Bastiliæ custodiam, mox additò militum præsidio Caletum abduxerant, inde in Hollandiam trajiciendum, defendi possit, licet ille officii limites excessisset, & in Belgium, de neptibus Mazarini, de amoribus Regis, & ejusmodi aulae fabulis scripsisset. Unde & factum apud Electorem postea excusarunt, de quo Puffendorff *de reb. gest. Frid. Wilh. Elect. Brandenb. l. 7. §. 54. in f.* & ipsum Residentem elapso spatio trium mensium, ut in Galliam rediret, rogarunt, dato ipsi quotannis salario mille thalerorum, de quo ipse agit *dans les Memoires touchant les Ambassad. p. 1. p. m. 425.*
- 25 Cæterum si quis ex civibus contra solennem Principis vel Magistratus prohibitionem, (posse enim Principem ex justa causa prohibere, ne quis Novellas, qualescunque etiam sint, spargat, supra dictum est,) divulgaverit ea, quæ vere in civitate gesta sunt, illum ea
pœna

poena plectendum esse puto, quam Magistratus in violatores mandati constituit, si vero certa poenæ species mandato non sit inserta, arbitraria habebit locum. Vid. Fritsch, *d. tr. c. 5. §. 4.*

Quod si Novellæ istæ in præjudicium tertii privati prolatae sint, 26
tunc siquidem falsæ reperiantur, quid remedii læso competat, supra n. 10. sqq. jam est expositum; sed si veræ sint, anne tunc proferens illas ab omni poena & injuriarum actione immunis erit? Ita videtur; cum peccata nocentium nota esse & oporteat & expediat, modo proferantur 27
legitimo modo, id est in tali loco, ubi manifestatio erat necessaria, vel si ad magistratum deferantur a personis deferre non prohibitis, aut si omnia ita agantur, ne quis contra jus agendo ullam præbeat de se injuriandi significationem *L. 18. pr. ff. de injur. & ad illam Dn. Hopp. special. disert. membr. 3. §. 23.* nec enim per clancularias suggestiones & extrajudiciales diffamationes proximum lædere oportet, *L. un. C. de famos. libell. Stephan. ad Const. Crim. art. 110. n. 6. Mev. p. 3. dec. 357.* Sin autem in modo proferendi has Novellas aliquis peccet, libido & voluntas injuriandi in proferente præsumitur, quæ non attentâ veritate & Reip. utilitate castiganda, ut alii etiam poenæ exemplo deter- 28
riti noverint, non satis esse, quid fieri recte, nisi etiam id fiat rite & legitime. *Vultej. ad §. 1. 7. de injur. n. 3. in f. Cravett. Conf. 145. Ol- drad. Conf. 53. Brunnem. ad d. L. 18. n. 2. & 3. & ibi all. Dares. Neq;* 29
distinguendum hic existimarem, an per Novellas istas delictum ali- quod alteri imputetur, quod scire Reip. interest, an vero aliud ali- quid de altero spargatur, quod saltem ipsius existimationem lædit, & in contumeliam ipsius tendit; quorsum refero, si divulgetur alterum esse spurium, laborare morbo gallico, ab hac vel illa virgi- ne repulsam tulisse &c. *Conf. Matthæi de Crimin. ad L. 47. ff. t. 4. c. 1. n. 8.*

His casibus tamen, quando nimirum Novellæ in rei veri-
tate se ita habent, vel tantum ad contumeliam alicujus tendunt, fa- 30
mæ vero læsionem non respiciunt, ille qui eas protulit, ad recanta-
tionem condemnari nequit, cum hæc, non tam ut vindicetur injuria,
quam ut revocetur convitium, quod alter per mendacium alteri obje-
cerat, imponatur, & hinc injuriantes in ipsis formulis revocatoriis
se ipsos mendaces profiteantur, evomitasque injurias, tanquam fi-
ctas & commentitias, rursus se devorare dicant; quod ridiculum

- foret, si prolata veritati essent consentanea. Vid. Brunnem, *ad L. 21. ff. de injur. n. 5.* Berlich, *p. 5. concl. 62. n. 23.* Ketler. *p. 1. dec. 68. n.*
- 31 11. Sande *dec. Frisc. l. 5. t. 8. def. 7.* quin tamen affinis illa reparationis honoris species, deprecatio scil. publica, etiam his casibus dictari possit, dubitari non debet, cum certum sit hujusmodi Novellas non nisi hac intentione, ut alteri ægre fieret, esse prolatas, & hæc deprecatio etiam, tunc quando aliquid veri subest, locum suum inveniat. Conf. Hartung. *de action. ad palinod. §. 19.* Carpz. *p. 4. c. 45. def. 5. & Prax. Crim. p. 2. qu. 96. n. 55. seqq.*
- 32 Illud proferentem non excusare certum est, quod indicare possit illum, a quo Novellas istas in injuriam alterius tendentes audivit, cum non minus propalando alterius existimationem lædat, quam ille qui primum eas protulit, unde & germanico proverbio dicimus, Wehrmann haben hilff nicht, & in *L. un. C. de famos. libell.* famosi libelli inventor, si eum divulgaverit, perinde ac si ipse autor esset punitur Conf. Carpz. *Prax. Crim. p. 2. qu. 96. n. 69.* Dn. Stryk, *de Jure Sens. dis. 3. c. 3. n. 59.* Dn. Hopp. *ad pr. J. de Injur.* quare consultum foret proferenti has Novellas, ut ex consilio Coler. *p. 1. dec. 161. n. 42.* protestatione sibi prospiciat, quod non injuriandi animo hæc & talia referat, quamvis an protestatio hujusmodi semper aliquid operetur admodum dubitem. Interim tamen recte notat Dn. Stryk *d. c. 3. n. 62.*
- 34 Judicem circumstantias attendere debere, & quidem an eum talibus collocutus sit, qui jam antea illarum Novellarum notitiam habuerint, cum tunc animus propalandi fingi non possit, ubi nihil incognitum aliis recenseo, sed de re omnibus nota cum altero colloquor; item an aliquis
- 35 tales Novellas relative tantum & dubitanter aliis enarret, an vero simul illas veras esse statuatur; hic enim majoris culpæ reus est, dum non tantum dictis suis adstipulatur ipse, sed & alios ad credendum invitat, ille vero, nec quæ recenset, credit ipse, nec alios ut credant inducit; porro an quis inter privatos parietes inter amicos tales Novellas protulerit, & quasi sub fide silentii illis concrediderit, an vero in loco publico & plurium hominum conventu eas exposuerit, hoc enim casu facilius animus injuriandi præsumitur. Dn. Stryk *d. c. 3. inf.* ubi hanc in rem responsum Facultatis Viadrinæ recenset. Quibus denique
- 37 Matthæi *d. tit. 4. c. 1. n. 4.* accenset, si quis non dolo malo sed garul-
- ruli.

rulitatis vitio talia effutierit, & tunc eum, laudato autore, liberandum existimat; garrulitas enim proprie dolus non est, alioquin omnes mulieres dolose facerent, cum plenæ rimarum hac atque illac perfluant, imprimis incidentes in callidum percunctatorem.

Utrum vero & ille, qui ejusmodi Novellis in proximi ignominiam tendentibus delectatur, injuriarum teneatur? quæstionis est; quæ negandam existimo, solum enim illud gaudium, quod super cognitione factorum proximi concipitur, quamvis in conscientia vix excusari possit, & complacentiæ quoddam, ut Moralistæ loquuntur, delictum involvat, in se injuriosum non est, nisi quædam harum Novellarum & quidem expressa accedat approbatio; Vid. Dn. Stryk, *Vol. 3. Diss. 13. de Curiosit. c. 5. n. 6. & seqq.* ubi citat Lessium *de J. & J. l. 2. c. 11. dub. 4. n. 20.* quærentem, an qui ita istis Novellis delectatur, mortaliter, an venialiter tantum peccet.

Cæterum aggravat hoc delictum & pœnam etiam, si quis illicito modo has Novellas resciverit & postea propalaverit; vid. Dn. Stryk *diff. de Credent. revelat. c. 1. n. 24.* quorsum refero, si quis alienas literas aperuerit, & ex illis Novellas illas didicerit, hic enim insuper crimē falsi incurrit & pœna arbitraria afficiendus est, Farin. *Prax. Crim. qu. 150. n. 121. seqq.* Decian. *tr. Crim. l. 7. c. 17. n. 46.* Hœpping. *de Jure Sigill. c. 14. n. 56. & 71.* ubi ex Gylmanno refert in Camera ita judicatum esse. Pertinet quoque huc si quis magicos divinatores consuluerit, & per Chrystallum, speculum aut vitrum politum aliquid resciverit, nam & hoc illicitum est & pœnam arbitrariam meretur. Vid. Carpz. *Prax. Crim. p. 1. qu. 50. n. 64.* Berlich. *p. 4. c. 5. n. 94.*

Jam ad illos pergo, quos vel promissa silentii fides, vel simul concurrens officii ratio a divulgandis Novellis arcet, & si id nihilominus fecerint punibiles reddit. Inter quos primo loco occurrunt Principis consilarii, qui si ea divulgaverint, de quibus in consilio Principis actum est, pœnam incurrunt & minimum ab officio removeri possunt, de quo jam supra n. 18. sq. actum est, add. Menoch. *Vol. 2. Conf. 175. n. 24. seqq.* ubi nonnullas hoc in casu apud gentes receptas pœnas recenset. De militibus itidem jam supra dictum fuit, quod prohibeantur Novellas ad hostes perscribere; si contra fecerint pœna capitali afficiuntur, præprimis si ex locis obsessis ad hostes scribant. Vid. Ehurbrandenb. *Kriegesrecht. art. 43.* Diether. *addit ad Besold. thesaur. Pract. voce Correspondenz.* Ad exemplum militum idem in vasallis, qui

&

& ipsi milites vocantur 1. F. 21. pr. Struv. Syntagm. Jur. feud. c. 10. §. 7. n. 1. juris est, si enim hi credentiam domini manifestent, id est, ea quæ in consilio domini geruntur aliis communicent, si id dolo malo & in præjudicium domini fecerint, feudo privantur. 1. F. 17. Vid. pluribus hæc deducentem Dn. Stryk. vol. 3. diff. de credent. revelat. c. 3. n. 4. seqq. unde hinc etiam est, quod Domino competat potestas aperiendi Vasallorum literas; de quo dictum c. 2. n. 33.

44 Sacerdotes ea quæ ipsis in confessione revelata manifestare non debere certum est; Vid. prolixè Dn. Beyer tr. de sigill. confessionis ubi materiam hanc per varias ampliaciones & limitationes deducit; si contra fecerint, quin a confessore injuriarum & ad interesse conveniri possint nullum est dubium. Carpz.

45 Jurispr. Eccles. l. 3. def. 93. Carocc. de revelat. confess. qu. 1. n. 22. imo præter hanc privatam actionem de Jure Canonico etiam pœnæ depositionis, & ut omnibus diebus vitæ suæ ignominiosi peregrinando pergant, ipsis dictatæ sunt c. 2. de pœnit. dist. 6. quarum prior postea repetita, posterior vero in detractionem in monasterium mutata, c. 12. X. de pœnit. & remiss. apud nos vero sola depositionis

46 pœna recepta est. An vero præterea criminaliter quoque puniri possint dubium est, quod non leviter inferre videntur exempla illa apud Beyer. d. l. sect. 1. c. 4. n. 10. seqq. exstantia, ubi tam suspendio, quam vivicomburio affecti leguntur. Verum fundant se hæc exempla in suppositione Catholicorum, subesse hic sacramentum, quod postea violatum est; quam sententiam dum nos non agnoscimus, pro quantitate admisi extraordinariam quidem infligi posse pœnam, judicem tamen semper in mitiorem partem propendere debere existimo, vid. Dn. Stryk. d. diff. c. 4. n. 43.

47 Advocati si ea quæ ipsis concredita sunt propalant & evulgant ut adversario innotescant in prævaricationis non minus ac falsi crimen incidunt, & non tantum infamia notantur, L. 1. & 4. §. 4. ff. de qui not. infam. ac ab officio removentur, arg. L. 5. ff. de prævaricat. sed & extraordinarie mulcta, carcere aut relegatione puniuntur & ad omne interesse clienti suo tenentur. L. 1. §. 1. in f. L. 2. ff. de prævaricat. Carpz. p. 1. dec. 91, Richter. p. 2. dec. 85. Conf. Lauterb. Coll. ff. ad tit. de postuland. §. 23.

48 Denique quod medicos attinet, sæpius ægroti ipsis ad impetrandam medicinam, causam morbi & quid in leges naturæ quocunq; vitiorum genere deliquerunt, exponunt, sperantes medicos omnia silentii peplo in voluturos esse; quod si factum fuerit, medici hoc nequaquam possunt manifestare, cum per illius divulgationem facile ægroti existimatio lædi possit; Gutierrez. Can. quest. l. 1. c. 11. n. 58. Dn. Stryk. d. diff. c. 2. n. 45. seqq. Fritsch. Medic. pecc. concl. 22.

49 si contra fecerint & quæ ipsis ab ægrotis concredita sunt divulgaverint, non tantum injuriarum conveniri possunt, sed & actione ad interesse contra eos agi potest, quanti scil. ægroti intersit causam morbi non fuisse manifestatam, cum sæpius ea detecta opinionem ipsius lædat, & cursum felicitatis impediatur. Alex. l. Conf. 6. 178. n. 6. Schultz. de contract. medic. cum ægrot. c. 4. §. 12.

T A N T U M.

Kiel, Diss., 1696-1702

X 237-1917

VD 17

4.

Q. D. B. V. 1697, 20

DISPUTATIO JURIDICA

DE

JURE NOVELLARUM

Von

Neuen Zeitungen.

QUAM

D. 115.

IN ILLUSTRIS CHRISTIAN-ALBERTINA
PRÆSIDE

DN. ELIA AUGUSTO STRYKIO,

J. U. D. JUR. PUBL. ET NOVELL.

PROFESSORE PUBL. ORDINARIO,
MATRUELE SUO DEVENERANDO

IN AUDITORIO MAJORI

AD D. OCTOBRIS ANNI M. DC XCVII.

PUBLICÆ DISQUISITIONI SUBMITTIT

AUTOR ET RESPONDENS

SAMUEL FRIDERICUS HAGEN,

LENZ, MARCH.

KILONII,

LITERIS JOACHIMI REUMANNI, ACAD. TYPOGR.

